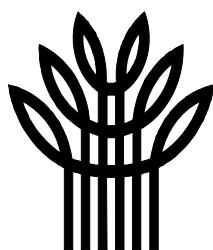

Plejeplan for delområde 2, 3 & 4 på Vestamager

2010 - 2014

**Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen, 2010**

Forord :

Nærværende plejeplan indeholder en gennemgang af status for delområde 2, 3 & 4 af den fredede Kalvebodkile, opstilling af målsætninger for delområderne samt retningslinier for plejetiltag i den 5-årige periode 2010-2014.

Under udarbejdelsen af plejeplanen har et udkast været sendt i høring (i h.t. fredningsbestemmelsernes §15, stk. 3) hos følgende organisationer og myndigheder: Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Botanisk Forening, Københavns Kommune og Tårnby Kommune. Endelig har også Københavns Lufthavne A/S og Statens Luftfartsvæsen været hørt vedr. flysikkerheds-aspektet.

De høringsberettigede har haft lejlighed til at indsende skriftlige kommentarer, som dannede grundlag for et afmeldingsmøde (udvidet, brugerrådsmøde) mellem Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstaden hhv. repræsentanter for de høringsberettigede parter.

Indholdsfortegnelse :

1.	SAMMENDRAG	5
2.	BAGGRUND	9
3.	ADMINISTRATIVE FORHOLD	13
3.1	DE VIGTIGSTE FORMELLE RAMMER	13
3.2	ANDEN FYSISK PLANLÆGNING	15
3.3	FREDNINGEN	16
3.3.1	<i>Plejeplanens geografiske afgrænsning.....</i>	<i>17</i>
4.	STATUS FOR NATUR- OG REKRATIVE FORHOLD	18
4.1	VEGETATIONSTYPER	18
4.1.1	<i>Åbne arealer</i>	<i>18</i>
4.1.2	<i>Skov og krat</i>	<i>20</i>
4.2	HIDTIDIG VEGETATIONSPLEJE (DELOMRÅDE 3 OG 4)	21
4.3	AFVANDINGSFORHOLD OG VÅDOMRÅDER	23
4.3.1	<i>Vandets saltindhold</i>	<i>24</i>
4.3.2	<i>Sydvestre afvandingssystem.....</i>	<i>24</i>
4.3.3	<i>Sydøstre afvandingssystem</i>	<i>26</i>
4.3.4	<i>Grundvandssænkning langs Øresundsforbindelsen</i>	<i>27</i>
4.3.5	<i>Delområde 2</i>	<i>28</i>
4.4	ARTSSPECIFIKKE FORHOLD	28
4.4.1	<i>Botaniske interesser.....</i>	<i>28</i>
4.4.2	<i>Ornitologiske interesser</i>	<i>29</i>
4.4.3	<i>Padder</i>	<i>32</i>
4.5	REKREATIVE INTERESSER.....	34
4.5.1	<i>Publikums ønsker.....</i>	<i>35</i>
4.5.2	<i>Ammunitionsrydning.....</i>	<i>35</i>
4.5.3	<i>Stier og publikumsfaciliteter.....</i>	<i>36</i>
4.5.4	<i>Adgang til Vestamager</i>	<i>37</i>
4.6	FORSØGSVIRKSOMHED	40
5.	MÅLSÆTNINGER FOR DRIFTS- OG PLEJETILTAG	41
5.1	DELOMRÅDE 2	43
5.2	DELOMRÅDE 3	43
5.3	DELOMRÅDE 4	44
6.	KONKRETE TILTAG I DELOMRÅDE 2	48
7.	KONKRETE TILTAG I DELOMRÅDE 3	50
7.1	FORBEDRINGER FOR FRILUFTSLIVET.....	50
7.2	ZONE 3.1: FASANSKOVEN M.V.....	50
7.3	ZONE 3.2: NORDRE KLAPPER	51
7.4	ZONE 3.3: ENGAREALER MOD ØST OG NORD	52
8.	KONKRETE TILTAG I DELOMRÅDE 4	52
8.1	OVERORDNET PRIORITERING	52
8.2	VEGETATIONSPLEJE I DE ÅBNE OMRÅDER.....	52
8.2.1	<i>Målsætninger</i>	<i>53</i>
8.2.2	<i>Zoneret vegetationspleje.....</i>	<i>53</i>
	<i>Hjortebestanden.....</i>	<i>55</i>
8.3	SKOVBEVOKSNINGER	55
8.4	FUGTIGHEDSFORHOLD	57
8.4.1	<i>Generel fugtighed</i>	<i>57</i>
8.4.2	<i>Klydesøen</i>	<i>58</i>
8.4.3	<i>Hejresøen.....</i>	<i>58</i>

8.4.4	Saltvandsindtag.....	58
8.5	PUBLIKUMSTILTAG.....	59
8.5.1	Naturcenter Vestamager.....	60
8.5.2	Strandoverdrevet i øst.....	61
8.5.3	Koklapperne.....	61
8.5.4	Svenskeholm og Klydesøområdet.....	61
8.5.5	Pinseskoven og Hejresø.....	62
9.	HØRRINGSSVAR.....	62

Bilag:

1. Bekendtgørelse om Amager vildtreservat ([BEK nr 230 af 21/02/2007](#)).
2. Forslag til udvidelse af stinet på Vestamager
3. Forslag til placering af fugletårne, fugleskjul og trapper på diget..
4. Forslag til placering af bålhuse, sheltere og overnatningspladser.
5. Forslag til placering af læskure.
6. Forslag til placering af indgange ved Ørestads Vest.
7. Tilladelser til forhøjelse af kystdiget.
8. Overfredningsnævnets afgørelse (tekstdelen) af 14. november 1990 om fredning af "Kalvebodkilen" i København, Tårnby og Hvidovre Kommuner
9. Oversigt over antallet af ynglefugle 2006-2010, 1955-99 samt rastende fugle 1970-99
10. Forslag til Natura 2000-plan for område 143.
11. Lokalplan 377 Københavns kommune om Golfbane
12. Høringssvar.

Kort:

- Plejekort 1: Delområde 2 og 3
- Plejekort 2: Delområde 4
- Kort 3: Friluftsfaciliteter.

1. SAMMENDRAG

Denne plejeplan er udarbejdet som følge af fredningsbestemmelserne fra 1990 for bl.a. Vestamager. Den omfatter de arealer, hvor Skov- og Naturstyrelsen er plejemyndighed i medfør af fredningen - først og fremmest de godt 2100 ha ejet af styrelsen selv.

Planen er tillige en del af Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstadens ordinære driftsplan 1999-2014. Samt Handlingsplanen i forhold til arealets Natura2000 statut (delområde 3 og 4).

Historie

Størsteparten af plejeplanområdet er tidligere lavvandede kystområder, som fra 1941 blev inddæmmet og afvandet via kanaler til henholdsvis Nordre og Søndre Pumpe. Højden i forhold til havet (DNN) er mellem +1 og -4 meter.

Arealerne udviklede sig til strandeng, som i takt med afdræning og forforskning tildels har succederet til krat og skov. Frem til 1984 var arealerne under Forsvarets anvendelse som øvelsesterræn, og indtil da var de menneskelige indgreb i vegetationen meget sparsomme.

Delområderne 3 og 4 blev i 1983 udpeget som et internationalt betydningsfuldt naturområde i medfør af EF's Fuglebeskyttelsesdirektiv. Samme areal er tillige i 1998 udpeget af Danmark i medfør af EF's Habitatdirektiv.

Lufthavnen

Hele området er omfattet af Statens Luftfartsvæsens regler for drift og anlæg inden for en radius af 13 km fra lufthavnen.

Vildtreservat

1. april 2007 blev reservatbestemmelserne revideret, så nu kun delområderne 3 og 4 er med i vildtreservatet. I Klydesøområdet inkluderer reservatbestemmelserne et adgangsforbud (bilag 1).

Fredningen

I 1972 rejstes fredningssag for Tårnby-delen af området. Fredningen gik imidlertid i stå og afsluttedes først med en samlet kendelse i 1990. I den mellemliggende periode udgjorde DN's oprindelige fredningsforslag derfor retningslinierne for driften for områdets sydlige del, i medfør af Naturfredningslovens (doværende) § 13, stk. 2.

Fredningen fra 1990 har som formål at sikre og muliggøre forbedring af områdets biologiske og landskabelige værdier. Desuden at fastholde og regulere den almene færdselsret og områdets anvendelse til fritidsformål. Formålene er vægtet således, at det i delområde 2 er organiserede rekreative formål, som vejer tungest, i delområde 3 hensyn til den almene rekreative anvendelse, og i delområde 4 hensyn til de biologiske interesser.

Generelt kan terrænændringer og indgreb i vegetationsforholdene samt etablering af anlæg og bygninger ikke ske uden dispensation fra fredningsnævnet, *medmindre de omhandles af en plejeplan* som beskrevet i fredningsafgørel-

sen.

Trafikanlæg

Planerne for Øresundsforbindelsen var ved fredningen så fremskredne, at fredningsafgørelsen eksplicit muliggjorde landanlæggene (motorvej og jernbane), der som bekendt nu er etableret tværs over Kalvebod Fæled.

Endvidere er der i en tidligere periode anlagt et stykke adgangsvej (Selinevej) på indersiden af Kalvebodmotorvejen i nord. Som kompensation for dette anlægs indhug i Trekantsøen blev vandstanden hævet mellem den NØ-SV-gående dæmning og Skydebanevej.

Indsatsen siden fredningen

Forud for fredningen og den første plejeplan havde bestandene af strandengs tilknyttede ynglefugle været udsat for en væsentlig tilbagegang. Med henblik på en forbedring for disse fuglearter har delområde 3 og 4 siden været genstand for såvel naturpleje som -genopretning ved SNS, Hovedstaden, blandt andet i et nært samarbejde med Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole (KVL):

- De fleste åbne og kratprægede arealer indgår nu i kreaturfolde.
- Græsningstrykket er fra 2005 forøget, så især arealet med bjergørhvene er væsentlig reduceret.
- En del krat er løbende ryddet. Senest er der i 2007-8, i forbindelse med EU-Life engfugle projektet, ryddet 220 hektar krat og skov, så det i dag kun er det afgræssede areal omkring Svenskeholm, der ikke er ryddet.
- Den lavvandede Klydesø er øget fra 20 til op mod 175 ha sø- og sjapvandflade (ved maksimal vandstand), og ved en anden vandstandshævning er den lavvandede Hejresø etableret.
- Generel oprensning af afvandingsgrøfter og kanaler er indstillet.
- For at fremme mere fugtighed i overfladen er der i Klydesø-området lavet punktvis grøftetilstopninger. Desuden er der lavet stigbord på nogle af de større afvandingskanaler ligeledes for at mindske udtørringen af strandengene. I 2007-8 er der etableret 20 stemmewærker i delområde 3 og 4, i forbindelse med EU-Life engfugleprojektet.
- For at kunne udføre en mere effektiv bekæmpelse af ræve, er der i forbindelse med EU-Life engfugle projektet etableret 25 rævekunstgrave (i 2003 blev der konstateret ræveskab på Amager, hvilket medførte at rævene helt har været forsvundet fra Amager i en årrække. I 2008 er de første dukket op igen, og i 2009 er der igen mange ræve på Vestamager).
- Der er etableret 2 mindre yngleøer i Klydesø (kompenserende foranstaltning i forbindelse med digeforhøjelsen bilag 7).
- Der er etableret 6 nye overvintrings steder for padder i Klydesøområdet (kompenserende foranstaltning i forbindelse med digeforhøjelsen bilag 7).
- Der er etableret 6 nye paddehuller i Klydesøområdet (kompenserende foranstaltning i forbindelse med digeforhøjelsen bilag 7).
- Der er lavet et bekkasinskrab for fugleskjulet ved Sydmøllevej (kompenserende foranstaltning i forbindelse med digeforhøjelsen bilag 7).

På publikumssiden er der først og fremmest tilkommet et naturcenter med bl.a. åben udstilling og udendørs opholdsarealer. Senest er der bygget et Traktørsted i 2008, hvor der er betjening af publikum alle dage i sommerhalvåret og i weekender i vinterhalvåret. Desuden er der etableret et såkaldt

friluftshus, hvor publikum kan leje cykler, båludstur, vandhulsudstyr m.m., og få vejledning i brug af området.

Siden 1999 er der etableret følgende nye tilbud til publikum på Vestamager:

1. Shelteren "Sneppen" i Fasanskoven med plads til 36 personer
2. Shelteren "Ålen" i Pinseskoven med plads til 12 personer.
3. Shelteren "Bekasinen" i Pinseskoven med plads til 18 personer.
4. Shelteren "Viben" i Pinseskoven med plads til 28 personer.
5. Overnatningsplads til kajaksejlende ved Sdr. pumpestation.
6. Formidlingsbro ved dæmningen.
7. 2-etagers fugletårn på dæmningen ved Klydesø
8. Fugleskjul ved Sydmøllevej (del af EU-Life engfugleprojektet).
9. Udsigtstårn syd for Naturcenteret.
10. Sti fra Dæmningsvej langs nordgående kanal til Vibevej.
11. 2 fugleskjul i Store Høj Søen med boardwalk,
12. Sti omkring Store Høj Søen fra Kanonvej til Kalvebodsti.
13. Sti fra Granatvej til Kanalvej (del af EU-Life engfugleprojektet).
14. Sti fra Granatvej til Ugandavej (del af EU-Life engfugleprojektet).
15. Sti fra den gamle sprænggrotte til Fasanskovvej (del af EU-Life engfugleprojektet).
16. Sti fra Fasanskovvej til Reservatvej (del af EU-Life engfugleprojektet).
17. Sti fra Selinevej til Center Boulevard.
18. Naturlegeplads mellem Naturcenteret og Metrostationen i samarbejde med Alfio Bonnano.
19. Området ved Nike er gjort tilgængeligt for publikum.
20. Der er etableret ponyudlejning syd for Naturcenteret.
21. Der er etableret turridning ved Kanalvej.
22. Golfbane etableret og taget i brug.
23. 3 nye indgange til Ørestad syd er etableret og taget i brug.
24. Mange bålsteder.

Se placering på kortbilag 3

Overvågning m.v.

Vestamager var frem til 2002 genstand for Københavns Amts naturovervågning (som vedrører delområde 4 og tildels 3), og der udkom årlige rapporter.

Vestamager er en del af Miljøministeriets NOVANA-overvågning af habitat-områder.

KVL havde frem til 2002 omfattende tværfaglige forskningsprojekter i f.m. afgræsningen, og mange studenteropgaver er også udarbejdet.

Hertil kommer den megen bevågenhed, området nyder fra forskellige foreningers side. Bl.a. er der flere aktive DOF-caretakere tilknyttet Vestamager.

Effekt af hidtidig indsats

Særligt i Klydesøområdet har indgrebene haft stor betydning for fuglelivet, men også vegetationsrydninger i forbindelse med EU-Life engfugleprojektet og etableringen af 20 stemmerværker - omend ynglesuccessen er blevet begrænset af prædation fra ræve, hvilket Ph.D Henrik Olsen har vist i de undersøgelser han har udført på Vestamager i perioden 1990-2002.

Oversvømmelserne tyder også på at have gavnet de sjældne padde grønbroget tudse og strandtudse.

Denne plejeplan

Den indsats, som med henblik på fremme af fredningens formål er igangsat med den første plejeplan, vil blive videreført og styrket i den nye plejeperiode.

For hvert delområde er opstillet målsætninger og derefter retningslinier for driften i denne plejeplanperiode.

Delområde 2

I delområde 2 kan der etableres en jagtskydebane på arealet mellem KFK-skydebanen og KI's riffelskydebane. En plan for publikums brug af golfbanearealet udvikles i samarbejde med golfbanen.

Delområde 3

Delområde 3 deles i tre zoner med forskellige karakteristika som udgangspunkt og fremtidige indgreb. Zone 3.1 består af bræmmen mod motorvejen. Her opretholdes og udbygges skoven, idet plantninger suppleret med naturlig succession på sigt skal sløre motorvejsanlægget. Zone 3.2 - engområder på Nordre Klapper m.v. - drives fortsat med græsning. Zone 3.3 – I bræmmen mod Ørestad Syd, kan der plantes skov for at sløre byggeriet. For hele delområdet tilstræbes tilgængelighed og attraktivitet øget via nye forbindelsesstier og indretninger for publikum.

Delområde 4

I delområde 4 vil der i den nye planperiode blive sat yderligere ind mod overfladeafstrømningen via punktvis opstemninger af grøftevandet. Områdets sjældne padder søges begunstiget, bl.a. ved etablering af nye padedamme.

Som generelt princip for græsningens intensitet vil gælde, at vadefugle skal kunne yngle på arealerne. Svenskeholm vil fortsat fremstå med kratagtig bevoksning.

Den nuværende fordeling til skov og åbent land ændres ikke.

De rekreative forhold tilstræbes i perioden forbedret ved etablering af rideetablisement og større personale p-plads ved naturcentret, ved opførelse af fugletårn-skjul og ved at udbygge især gåendes færdselsmuligheder i området. For hele delområdet tilstræbes tilgængelighed og attraktivitet øget via nye forbindelsesstier og indretninger for publikum.

Prioritering

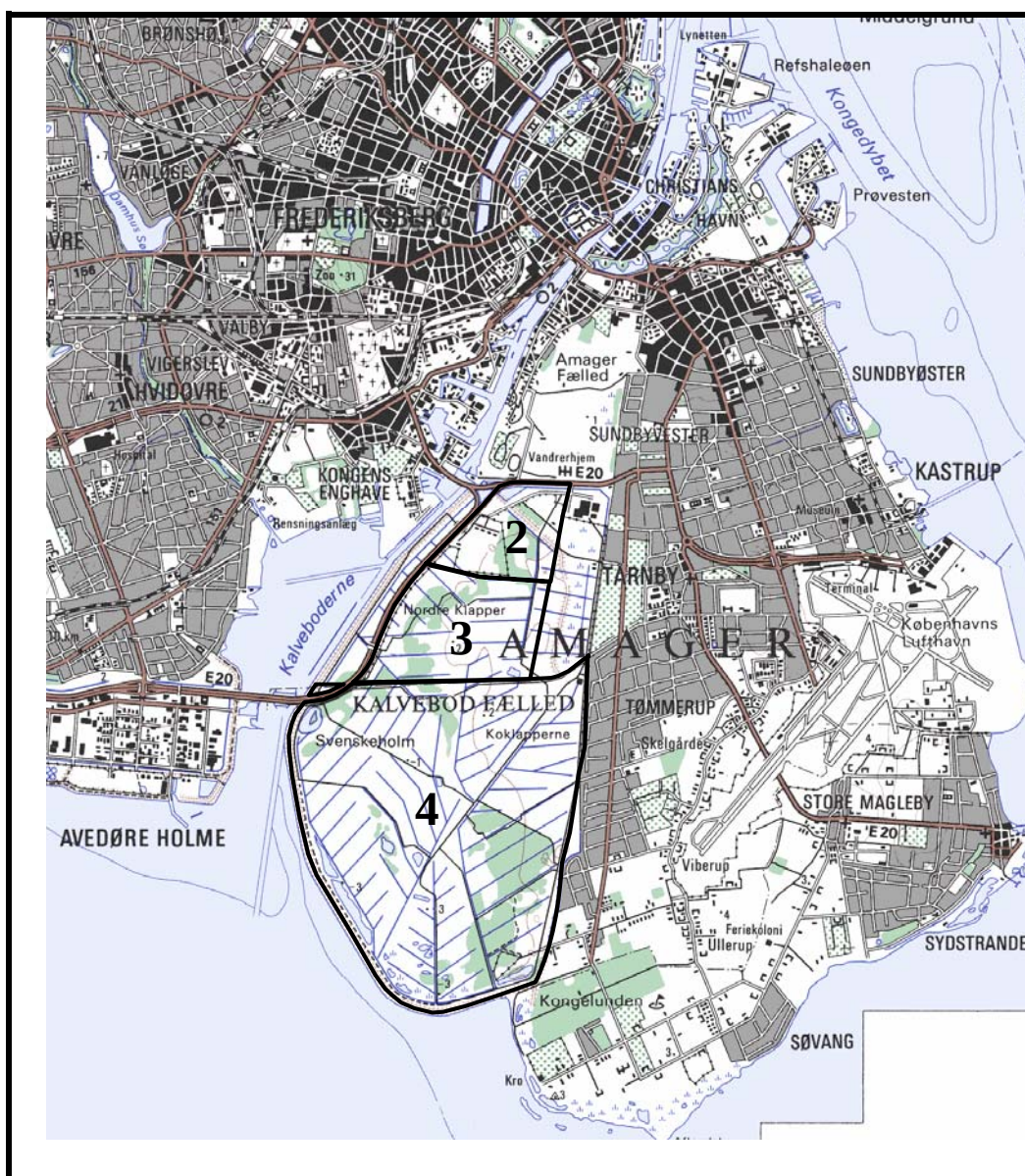
Skov- og Naturstyrelsen forventer, at der i de kommende år er et begrænset økonomisk råderum der gør, at ikke alle opgaver kan udføres.

Planen rummer derfor en række forbehold og prioriteringsanvisninger.

2. BAGGRUND

Geografisk Placering

Plejeplanområdet omfatter, hvad der af Skov- og Naturstyrelsen administrativt betegnes hhv. Vestamager og Kalvebod Fælled. I nærværende plejeplan benyttes dog, for nemheds skyld, slet og ret betegnelsen Vestamager for det samlede område. Plejeplanområdet afgrænses mod nord af Vejlands Allé, mod øst af Ørestaden/bebyggelsen i henholdsvis Københavns og Tårnby kommuner, af Kalvebodmotorvejen mod vest i den nordlige del, og i øvrigt af dæmningen ud mod henholdsvis det lavvandede farvand Kalveboderne og Køge Bugt. På kortudsnittet i **figur 1** ses Vestamagers beliggenhed som en markant grøn kile i forhold til hovedstadens centrum.

Figur 1. Kortudsnit som viser Vestamagers beliggenhed. Afgrænsningen af fredningens delområde 2, 3 og 4 (Grundkortet er forældet; bl.a. mangler landanlæggene og det mindre areal nord for Kalvebodbroen er solgt til KMC). Delområde 2 og 3 er beliggende i Københavns kommune.

Område 2 (183 ha) ejes af Skov- og Naturstyrelsen. Samejet med Københavns kommune blev ophævet den 1/1-2000.

Delområde 3 (325 ha) blev pr. 1/1-1995 overdraget til Skov- og Naturstyrelsen i medfør af Finansudvalgets aktstykke nr. 245 af 5/4-1995.

Delområde 4 (1620 ha) er beliggende i Tårnby kommune. Arealet, på nær en smal bræmme ejet af Tårnby Kommune mellem Kanalvej og landkanalen med dæmning (som danner østgrænse for fredningsområdet), blev overført fra Forsvarsministeriet til Skov- og Naturstyrelsen i 1984 med det formål at åbne Vestamager for befolkningen. Skov- og Naturstyrelsen varetager den daglige administration af området.

I november 2009 er den del af delområde 5, der ligger i Tårnby kommune umiddelbart nord for Kalvebodbroen, solgt til Kalvebod Miljøcenter.

Inddæmningen

Oprindelig bestod området mod øst af nogle lavtliggende strandenge og småøer - Koklapperne. Vest for disse lå i det meget lavvandede havområde nogle tidvist oversvømmede øer og småholme - Svenskeholm og Nordre Klapper. Se **figur 2**. Foruden de oprindelige strandenge og lave småholme er det nuværende Vestamager opstået ved inddæmning af det fladvandede område. Inddæmningen af det næsten 2.500 ha store Vestamager blev udført under 2. verdenskrig som et beskæftigelsesarbejde. Inddæmningsarbejdet blev iværksat for at undgå deportering af arbejdsløse til Tyskland, og fordi Forsvaret ønskede større og bedre lokaliteter til afløsning for de gamle skydebanearealer på Amager Fælled.

Klimasikring

Arbejdet med at forhøje diget er påbegyndt i efteråret 2009, hvor der er etableret paddehegn og lavet kompenserende foranstaltning i forbindelse med digeforhøjelsen. Se også naturklagenævnets afgørelse bilag 7. Jordpåkørslen er påbegyndt jan. 2010.

Dræning

Området ligger mellem kote +1 og kote -4 meter. Vandstanden reguleres med dræning via et omfattende kanal- og grøftesystem fra to pumpestationer: én i den nordlige ende ved Sjællandsbroen og én i den sydlige ende ved overgangen til Kongelunden. Den sydlige pumpestation betjener delområde 3 og 4, den nordlige delområde 2.

Vestamager i dag

Vestamager fremtræder i dag som vidtstrakte, flade strandengs- og strandoverdrevsarealer, hvoraf de fleste afgræsses, mens mindre arealer i delområde 3.1 og 3.3 er under tilgroning. Den gamle kystlinie kan visse steder mod øst erkendes som en svag forhøjning i terrænet.

De fleste større og mindre skovbevoksninger af selvsået birk og pilekrat, med undtagelse af Svenskeholm, er i dag fjernet. Mod sydøst ses Pinseskovens tætte birke- og egebevoksninger. Tilsvarende har Fasanskoven mod vest fået karakter af egentlig skov.

De snorlige veje, kanaler og talrige stikgrøfter er dominerende landskabs-

elementer. Det ellers flade landskab brydes mod syd af en halv snes skydehøje, der rager omkring 5 m op i terrænet.

I sydvest er området karakteriseret ved et lavvandet søområde (Klydesøen), som veksler med lavtliggende fugtige strandengsarealer, der afgræsses i sommer halvåret.

Figur 2. Kortudsnit (ca. 1:28.000) anno 1870 af farvandet/kystområdet, som siden inddæmmedes. Stednavnene Koklapperne og Svenskeholm fremgår. Øgruppen foroven i billedet er Nordre Klapper. I sydøst ses Kongelunden.

Hidtidige plejeindgreb

Indtil området blev åbnet for offentligheden, har der ikke været foretaget naturplejeforanstaltninger, så hele området (delområde 2, 3 og 4) har som følge af tørlægningen været udsat for en kraftig naturlig tilgroning med krat, tagrør og bjerg-rørhvene.

En vis vegetationspleje igangsattes med indførsel af dådyr til arealerne i 1986 (hvor også heste blev sat på mindre arealer) og siden med kreaturgræsning fra 1991 og får fra 2007.

Udviklingen blev for alvor vendt i delområde 3 og 4 som følge af de tiltag, der var foreskrevet i de foregående plejeplaner. Siden er græsningen udvidet til at berøre hovedparten af de åbne arealer, hvorved vidtstrakte enge er genskabt. Samtidig er vandstanden i område 3 og 4 hævet, hvilket har øget områdets variation. I dag er det kun Pinseskoven, Fasanskoven og delområde 3.1 og 3.2 der ikke er under græsning med kvæg, heste eller får.

Rekreativt areal

Vestamagers status som offentligt tilgængeligt naturområde og beliggenheden tæt ved København bevirker, at der er knyttet store rekreative interesser til området. Befolkningens interesse for Vestamager medfører ofte omtale i dagspressen.

Vestamager rummer store formidlings- og oplevelsesmuligheder for storbyens befolkning. Her findes der umiddelbart op ad Københavns centrum en storslået landskabstype med åbne vidder, som her i landet ellers kun kan opleves på Saltholm og i Vestjylland.

3. ADMINISTRATIVE FORHOLD

I dette kapitel nævnes kort hovedtrækkene af de administrative rammer, der er for plejeplanlægningen i kraft af love m.v., anden fysisk planlægning og fredningskendelsen.

3.1 De vigtigste formelle rammer

Vildtreservat

Vestamager er i medfør af jagt- og vildtforvaltningsloven udlagt som vildtreservat (bilag 1). Reservatet omfatter hele delområde 3 og 4. Endvidere indgår havområdet i hele habitat- og fuglebeskyttelsesområdet.

Reservatbestemmelserne medfører jf. Miljøministeriets BEK nr. 230 af 21/02/2007, at der generelt er forbud mod jagt på og indfangning af fugle i reservatet. Desuden er der forbud mod offentlig færdsel i det ca. 400 ha store Klydesøområde (svarende til afd. 441 - d.v.s. afgrænset af Reservatvej og grøften i forlængelse af denne, Sydmøllehøj, Sydmøllevej og havet). Skov- og Naturstyrelsen kan dog udøve jagt på pattedyr, og fasan samt regulere vildt, der gør skade på den øvrige fauna.

Skov- og Naturstyrelsen har i 1998 dispenseret fra adgangsforbuddet, så der er blevet offentlig adgang ad Nihøjevej til fugletårnet inde i den afspærrede del af reservatet. Fra tårnet kan den centrale del af området overskues uden at forstyrre fuglene.

EF-fuglebeskyttelsesområde

I 1983 blev Vestamagers delområde 3 og 4 og det omkringliggende fladvandede havområde udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 111 i henhold til Rådets direktiv nr. 79/409 af d. 02.04.79. Grundlaget for udpegningen af Vestamagers delområde 3 og 4 var ynglebestanden af følgende af direktivets "Liste I"-arter: Rørhøg, klyde, havterne og mosehornugle.

Området rummede desuden i 1983 en efter danske forhold meget stor ynglebestand af alm. ryle samt ynglebestande af pungmejse og spidsand, som begge er på den danske rødliste.

I medfør af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet er Danmark forpligtiget til at beskytte vigtige yngle- og rasteplasser for direktivets "Liste I"-arter for at sikre arternes overlevelse og yngleforhold, herunder særligt at sørge for at undgå forurening eller forringelse af levestederne og forstyrrelse af fuglene.

Anlægget af motorvej indenfor fuglebeskyttelsesområdet er selvsagt ensbetydende med en vis indskrænkning/forringelse af dette. På et spørgsmål i 1991 fra Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg om planlagte kompenserende tiltag svarede miljøministeren, at der forestod nærmere angivne forbedringer for fuglebestande på andre lignende lokaliteter, og henviste endvidere til de fra 1991 iværksatte hhv. planlagte tiltag på Vestamager: kvæggræsning hhv. vandstandshævning.

EU-habitatområde	Vestamagers delområde 3 og 4 er endvidere udpeget som EU-habitatområde nr. 127 i henhold til Rådets direktiv nr. 92/43 af d. 21.05.92. EF-habitatområdet har samme afgrænsning som fuglebeskyttelsesområdet. Habitatområdet er udpeget af hensyn til naturtypen <i>atlanterhavs-strandeng</i> (EU-habitattype 1330), som anslås at dække ca. 1600 ha i delområde 3 og 4. I Skov- og Naturstyrelsens indberetningsmateriale nævnes endvidere, at området er af national botanisk betydning (kategori I) grundet forekomsten af de fire rødlistearter blå iris, brændeskærm, øresunds-hønsetarm og eng-ensian. EU-habitatdirektivet har til formål at opretholde og genoprette en “gunstig bevaringsstatus”, dvs. en naturlig og stabil udbredelse af de naturtyper og arter, der er omfattet af direktivet. Ifølge habitatdirektivet er den danske stat således forpligtiget til at iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger (pleje), af hensyn til naturtypen <i>atlantisk strandeng</i> på Vestamager, som habitatområdet er udpeget for at beskytte. Herunder skal det sikres, at der undgås forringelser af områdets strandengsnaturtype og levestederne for de fuglearter, som EF-fuglebeskyttelsesområdet er udpeget for at beskytte.
Natura 2000-plan.	EU’s Natura 2000-direktiver forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre de naturtyper og arter der er en del af udpegningsgrundlaget for Vestamager. Miljøministeriet ved Miljøcenter Roskilde har ansvaret for at der udarbejdes en Natura 2000-plan for Natura 2000-område 143, som Vestamager er en del af. Planen kortlægger hvilke trusler der er mod de udpegede arter og naturtyper, hvordan bevaringsstatus er, og forslår tiltag der skal forbedre bevaringsstatus (bilag 10). Natura 2000 planen for område 143 er i høring i 2010. Nærværende plan er tilpasset Natura 2000-planforslaget som det foreligger nu.
Naturbeskyttelsesloven	Hovedparten af arealerne i delområde 2, 3 og 4 er beskyttet mod tilstandssændringer gennem naturbeskyttelseslovens §3, som bl.a. omfatter strandenge, ferske enge og overdrev, moser, søer og vandløb. De eneste arealer, der <u>ikke</u> er omfattet af §3-beskyttelsen, er reelt skovbevoksninger på tør bund, dvs. visse dele af Pinseskoven og Fasanskoven, samt skydebanen og golfbanen i delområde 2. Dele af arealerne ligger endvidere inden for skovbeskyttelseslinien (lovens § 17).
Skovloven	De arealer, der i 1996 bar egentlig skov, er noteret som fredskovspligtige i medfør af skovlovens § 4, stk. 1, nr. 1. Denne registrering gælder primært Fasanskoven og Pinseskoven.
Bestemmelse for Civil Luftfart (BL 3-16)	Hele Vestamager ligger indenfor 13 km-nærzonen omkring Københavns Lufthavn. Ifølge “Bestemmelse for Civil Luftfart” (BL 3-16) er Københavns Lufthavne A/S bl.a. forpligtiget til at sikre, at der ikke indenfor nærzonen forekommer beplantning eller anlæg af søer, som kan være til fare for flytrafikken. Formålet er at modvirke forhold, der øger risikoen for kollisioner mellem fugle og fly. Bestemmelserne i BL 3-16 administreres af Statens Luft-

fartsvæsen.

Københavns Lufthavne A/S har godkendt den nuværende maksimale udstrækning af Klydesøen. Såfremt områdets fugleliv udvikler sig anderledes end forudset (dette med særlig tanke på problemgrupperne måger og dykænder) har man dog forbeholdt sig at kunne kræve søprojektet ændret.

3.2 Anden fysisk planlægning

Landsplan Den sydlige del af område 4 er omfattet af landsplandirektiv om lufthavnens omgivelser.

Regionplan 2005
Fingerplan 2007 Delområde 4 er beliggende i det tidligere Københavns Amt, der i regionplan 2005 (er siden blevet en del af HUR's Fingerplan 2007) har udpeget området til biologisk kerneområde, sårbart naturområde, landskabeligt interesseområde og regionalt friluftsområde (omfatter dog ikke Klydesøområdet). Endvidere er området udpeget til at være af begrænset drikkevandsinteresse.

Udpegningen som biologisk kerneområde medfører, at området skal bevares, og at det skal tilstræbes at opretholde eller genskabe et alsidigt plante- og dyreliv.

Udpegningen som regionalt friluftsområde betyder, at amtet ønskede en forbedring af publikums muligheder for at færdes i området, om end den rekreative anvendelse skal foregå under hensynstagen til naturinteresserne.

Kommuneplan 2009
Københavns kommuner. Vestamagers delområde 2 og 3 er beliggende i Københavns kommune og er i kommuneplan 2009 udpeget til regionalt friluftsområde. Kommunens overordnede mål for grønne områder er at bevare og forbedre de rekreative muligheder under samtidig hensyntagen til kulturhistoriske og naturmæssige interesser. Herunder ønsker Kommunen at lette adgangen til de grønne områder i kommunen ved at etablere stier og andre forbedringer for gående og cyklister.

Delområde 2 er udpeget som lokaliseringssmulighed for en golfbane og andre anlæg til intensive fritidsformål mellem jernbanen og Vejlands Allé. Til dette formål er udarbejdet en lokalplan nr. 377 (bilag 11), der regulerer anlægget og offentlighedens adgang. Hele baneanlægget skal være åbent for offentlig færdsel og der gives konkrete minimums anvisninger på offentlig stinet. Se bilag 2. Lokalplanen er rammedannet for Skov- og Naturstyrelsens disposition i plejeplanen. Delområde 2 huser flere større idrætsanlæg bl.a. flugtskydningsbane, skyttecenter, golfbane og hundetræningsbane.

Kommuneplan 2006-15 Tårnby kommune Den overordnede fysiske planlægning er ændret i forhold til 2004, idet Københavns Amt er nedlagt og fredningsmyndigheden overdraget til Tårnby kommune for delområde 4

Delområdet 4 er beliggende i Tårnby kommune, og er i kommuneplanen udlagt som rekreativt naturområde og område til offentlige formål.

Værdier Skabe gode rammer for hverdagslivet

Bevare eksisterende kvaliteter

Håndtere regional udvikling

Skabe adgang

Bæredygtighed

Helhedsplan for Ørestaden

Anlægget af Ørestaden er vedtaget med lov nr. 477 af d. 24.06.92. Ørestaden bliver opført i en 600-700 meter bred zone fra Universitetet via Bella Centeret til Finderupvej. Området planlægges bebygget i 5 etaper over en periode på 30-40 år. Den sydlige del (syd for Bella Centeret) er overvejende planlagt anvendt til opførelse af boliger og serviceerhverv. Ud for Vestamagers delområde 3 er etageantallet begrænset til 12.

Når Ørestaden Syd er færdigudbygget ventes ca. 10.000 beboere og ca. 15.000 arbejdspladser.

Det er planen at der skal etableres stier fra Ørestadens vestside ind til Kanonvej på Vestamager.

Udbygningen vil medføre forbedrede adgangsforhold til Vestamager for friluftslivet samtidig med at der i løbet af de kommende år kommer øget nærrekreativt pres på Vestamager.

Digeforhøjelse

I perioden bliver diget forhøjet med 2,2 meter for at imødegå fremtidige stormfloder og vandstandshævninger som følge af klimaforandringerne. Projektet er styret af Vestamager Pumpedigelag (bilag 7).

3.3 Fredningen

Formål

Vestamager er fredet i henhold til Overfredningsnævnets afgørelse af d. 14.11.90 om fredning af Kalvebodkilen. Hele afgørelsen findes i **bilag 8** i nærværende plan.

Fredningens formål er at opretholde og muliggøre en forbedring af de biologiske og landskabelige værdier, der er knyttet til området, samt at fastholde og regulere friluftslivets ret til færdsel i området og dets anvendelse til fritidsformål i øvrigt.

I fredningsafgørelsen beskrives Vestamager som udstrakte strandenge, rørsumpe, overdrevsarealer, en del søer og vandhuller samt selvsået birkeskov og ca. 30 ha plantede skovbevoksninger. Overfredningsnævnet bemærker videre, at naturpleje er påkrævet for at fastholde de forskellige udviklingsstadier af successionen efter inddæmningen

Delområder

Fredningsområdet er opdelt i 6 delområder med uens fredningsformål. Områdeinddelingen fremgår af **bilag 8**, desuden ses beliggenheden af delområde 2,

3 og 4 af **figur 1**. For delområde 4 er fredningsformålet primært at bevare og pleje naturområdet til gavn for plante- og dyrelivet, herunder navnlig fuglelivet. I de øvrige delområder skal der lægges særlig vægt på de rekreative hensyn.

Plejemyndighed

Udover de generelle fredningsbestemmelser har Overfredningsnævnet fastlagt en række særbestemmelser for de enkelte delområder. Tillige er der udpeget en plejemyndighed for hvert delområde. Plejemyndigheden er tillagt særlige beføjelser, bl.a. til at udføre den naturpleje, der skønnes egnet for at forbedre forholdene for dyre- og plantelivet, samt til at iværksætte tiltag, der opretholder eller forbedrer de landskabelige værdier. Det er dog en betingelse at aktiviteterne udføres på baggrund af en samlet plan.

Skov- og Naturstyrelsen er plejemyndighed i delområderne 2, 3 og 4.

3.3.1 Plejeplanens geografiske afgrænsning

Nærværende plejeplan omfatter alle de ovennævnte arealer, hvor styrelsen er plejemyndighed, samt et lille areal i sydøst. Matr. 1e Koklapperne, hvor Tårnby kommune er ejer og plejemyndighed.

Denne plan er den 3. i rækken af plejeplaner der dækker område 2, 3 og 4 i fredningen.

4. STATUS FOR NATUR- OG REKRATIVE FORHOLD

Vestamager er en polder	Det samlede inddigede og afvandede areal på Vestamager udgør en såkaldt polder. Med en polder forstås et fra havet indvundet område, som før inddigning var havbund, kystzone samt strandenge og lignende. Under helt naturlige forhold (uden dæmningen) ville området således være påvirket af havets tilstedeværelse og svingende vandstandsforhold. Poldere er især kendt fra den europæiske Vadehavskyst, men Vestamager udgør et af de største polder-områder i hele Østersø-regionen. Størstedelen af området har efter inddæmning og hovedafvanding i 1943 henligget i noget nær uberørt tilstand frem til 1984. Siden da er der gennemført en række naturplejetiltag.
Erstatningsbiotop	Inddæmnings- og afvandingsprojektet på Vestamager var for sin tid enestående ved, at Klydesøområdet blev udlagt som et inddiget vådområde, hvor der af hensyn til områdets naturværdier blev bibeholdt en højere vandstand end i det øvrige afvandingsområde. Dermed blev Klydesøen landets første eksempel på, at der i et større anlægsprojekt blev taget hensyn til sikring af naturområder indenfor projektets rammer. Søen er idag en brakvandssø, hvis vandtilførsel sker ved tilførsel af regnvand, opsvining af salt grundvand og afstrømning fra de omgivende arealer samt ved gennemsivning af diget. Klydesøen er siden da udvidet ved opstemning fra ca. 20 ha. søareal til i dag 147 ha. søareal ved normal vandstand.
Nye tekniske anlæg	Vestamager var, indtil Kalvebod motorvejen blev anlagt i 1984-86, friholdt for større tekniske anlæg. Siden er Øresundsforbindelsen samt jernbanen til Kastrup etableret tværs gennem området, og anlæggene i Ørestaden er påbegyndt. Senest er digeforhøjelsen påbegyndt i efteråret 2009. I perioden 2007-10 er der etableret en golfbane i delområde 2.

4.1 Vegetationstyper

4.1.1 Åbne arealer

Hovedparten af planområdet består af strandengs- og -overdrevsarealer.

Strandeng

Strandenge forekommer naturligt langs ubeskyttede kyster. Den karakteristiske strandengsvegetation er tilpasset jordbundens fugtighed og saltindhold, som følge af en regelmæssig oversvømmelse ved højvande. Selvom Vestamager ikke længere er direkte saltpåvirket på grund af dæmningen, så rummer området stadig strandenge i noget nær typisk form som mosaikker mod syd og vest. Især Klydesøområdet og arealer øst herfor, området sydøst for Birkedam og området omkring Villahøj er både saltholdigheds- og vegetationsmæssigt gode eksempler på (fugtige) strandenge.

Strandengsplanter karakteriseres ved at være salttolerante, lyskrævende og med kort rodnet. Derfor er strandengssamfundet afhængigt af høj grund-

vandsstand og salt i jordvandet for at kunne klare sig i konkurrencen med mere højt voksende og skyggende plantearter som bjerg-rørhvene og tagrør.

De højtliggende og dermed tørreste dele af strandengene vil uden afgræsning eller andre plejetiltag gro til med bjerg-rørhvene, og på lidt længere sigt med pilekrat og birkeskov eller tjørn ligesom overdrevene. Disse successionsstadier kan alle ses på Vestamager - ligesom resultatet af græsning f.eks. kan ses i form af engarealer med et begrænset antal enkeltstående, bidte tjørn.

De lavest liggende, saltprægede strandengsarealer bærer ikke birk m.v., men uden pleje har tagrørene domineret vegetationen, og i de seneste år har den fra Østen indførte *Rosa rugosa* fået fodfæste og bredt sig med stigende hast på diget. Dette problem er nu løst ved at der tilføres diget over 2 meter tykt jordlag. I de seneste 10 år har gyldenris bredt sig til større og større områder af Vestamager uden for de afgræssede folde. Skov- og Naturstyrelsen har i en årrække i et samarbejde med DMU lavet forsøg med, hvornår det er bedst at slå gyldenris. Resultatet viser at den største effekt fås ved slåning omkring Sct. Hans.

Strandengen på Vestamager mangler den for vegetationstypen karakteristiske, lejlighedsvis oversvømmelse med saltvand. Når karakteren alligevel synes at kunne opretholdes uændret over årene, skyldes det, at grundvandet, der siver op på grund af udpumpningen af overfladevand, er saltholdigt.

Strandoverdrev

Strandengen går naturligt over i strandoverdrevet, når vi bevæger os fra det fugtige over på det mere tørre. På Vestamager findes strandoverdrevene, som det er sædvanligt, på en mere højtliggende bund end strandengene. Mest typisk i området langs Kanalvej. Dette område var egentlig strandeng, da Vestamager blev inddæmmet, men som følge af afvandingen og forfærsningen er strandengsvegetationen blevet trængt længere ud mod vest på de lavereliggende og mere salte arealer.

Overdrevet er i højere grad end strandengen en kulturbetinget naturtype, udsat for tilgroning hvis ikke arealet afgræsses. På Vestamager har strandoverdrevsarealerne især opretholdt deres åbne karakter på grund af specielle jordbunds- og afvandingsforhold, men uden græsning eller slåning af vegetationen vil de efterhånden gro til med buske og træer.

Bjerg-rørhvene

Bjerg-rørhvene er en almindeligt forekommende græsart på skrænter, overdrev, vejkanter samt i lysåbne krat og skove. Planten formerer sig både ved frøspredning og vegetativt.

På Vestamager fandtes bjerg-rørhvene i usædvanligt store monokulturer og optrådte endvidere i de øvrige plantesamfund både på helt ferske og på moderat saltpåvirkede områder. Som følge af, at vegetationsudviklingen på Vestamager er forløbet uden græsning eller pleje i 50 år, har planten haft gode betingelser for at sprede sig på strandenge og -overdrev i takt med at disse siden inddæmningen er blevet mere og mere ferske. Bjerg-rørhvene vokser på mere tørre arealer end tagrør, men tåler at stå under vand i kortere

perioder og findes også i blanding med tagrør på overgangszonen til mere fugtige arealer. Siden 2005, hvor Skov- og Naturstyrelsen fordoblede kravet til græsningstryk, er arealet med bjergørhvene væsentlig reduceret.

Planten udgør et plejeproblem, idet den bortskygger og udkonkurrerer den øvrige vegetation på strandengene og -overdrevene.

4.1.2 Skov og krat

Vestamagers skove er situeret som følger: nogle større partier i delområde 2 (mod øst), Fasanskoven i delområde 3-4 samt Pinseskov i delområde 4.

Skovbevoksningerne har udspring i naturlig tilgroning med pilebuske og birk på de højestliggende arealer. Den naturlige opvækst er suppleret med spredte nåletræsplantninger fra 1960'erne og (i Pinseskov) egentlige skovkulturer plantet i overensstemmelse med fredningsforslaget af 1972. Udover de skovbevoksede arealer findes der pilekrat af varierende størrelse og tæthed i delområde 3 langs Ørestad og motorvejen og i delområde 4 på Svenskeholm..

Bevoksning i delområde 4

I 1990-fredningsafgørelsen er det for delområde 4 bestemt, at arealer, der var ubevoksede på fredningstidspunktet, ikke fremover må tilplantes. Fredningsbestemmelserne indeholder ikke specifikke krav om pleje for at forhindre naturlig tilgroning, men det er bestemt, at fredningsformålet for delområde 4 er at bevare og pleje området til gavn for plante- og dyrelivet. Derfor har det i plejeplansammenhæng interesse at gøre status over udviklingen siden fredningen, også hvad angår krat- og skovbevoksninger.

I den forgangne planperiode er næsten al skov og krat ryddet i delområde 4 i forbindelse med EU-life engfugleprojektet. Tilbage er Pinseskoven og Svenskeholm, samt en mindre bevoksning ved Nihøjevej, der tjener som skygge, og giver læ for det kvæg der græsser i Klydesøområdet.

Pinseskov

Pinseskoven dækker nu 197 ha incl. mindre åbne arealer med eng- og strandengsvegetation i skoven. Skoven er beliggende imellem kote +0,25 og kote -2,0 meter. I skovens nordøstlige del er ca. 18 ha beliggende ovenfor den gamle kystlinie. Skoven er domineret af selvsået birk fra 1950'erne og 1960'erne, men i årene mellem Skov- og Naturstyrelsens overtagelse af området i 1984 og fredningen i 1990 er der a.h.t. publikum plantet 29,5 ha bevoksninger med vintereg, lind og ask i skovens nordlige halvdel, i overensstemmelse med intentionerne i fredningsforslaget af 1972.

I forbindelse med Skov- og Naturstyrelsens udarbejdelse af Naturskovsstrategien i 1994 blev hele Pinseskoven udpeget til henholdsvis plukhugstdrift og urørt skov. Retningslinierne for skovens drift behandles i **afsnit 8.3**.

Life-Engfugleprojekt

Skov- og Naturstyrelsen har på national plan haft ansvaret for EU Life-engfugle-projekt, hvor i alt 5 lokaliteter i Danmark har deltaget, herunder Vestamager. Én af opgaverne på Vestamager var at rydde ca. 220 ha. krat- og skov på Vestamager. I årene 2007-8 blev der ryddet arealer i både delområde 3 og 4, så der nu er skabt et stort, flot, åbent landskab, hvor man i dag kan se fra faunapassagen ved Kanonvej til diget i syd.

4.2 Hiddtidig vegetationspleje (delområde 3 og 4)

Råvildt

Råvildtet, der på Vestamager er udsat i 1961 af forsvaret, er gået tilbage, antagelig som følge af de mange el-hegn, men også dåvildtet. Åbningen for publikum og de mange kreaturer er medvirkende årsager. I dag findes der en mindre bestand i delområde 2, i delområde 3 og 4 er der sidst observeret råvildt i 2001.

Dåvildt

Dåvildtet blev udsat på Vestamager i årene 1985/86 fra Dyrehaven. I årene efter udsætningen voksede bestanden ret kraftigt uden der blev styret efter et mål for bestandens størrelse. I de samme år udbyggedes kreaturgræsningen både i intensitet og omfang.

Fra starten blev bestanden vinterfodret ret sparsomt med samme foder som i Dyrehaven. Senere blev vinterfodret ændret til samme type som kreaturerne fik, nemlig ammoniakbehandlet halm.

Kombinationen af dårligt vinterfoder og ukontrolleret bestandstilvækst betød en meget dårlig sundhedstilstand hos dåvildtet, og der blev kørt mange selvdøde og aflivede dyr til undersøgelse på Landbohøjskolen. Resultatet af undersøgelserne var sygdom eller død forårsaget af underernæring i vinterhalvåret.

Som konsekvens blev bestanden reduceret og der blev atter vinterfodret med samme foder som i Dyrehaven. De seneste år har bestanden været styret til et mål på omkring 5-700 dyr i sommerbestand. Nøjagtigheden er noget usikker, da dyrene går frit på cirka 2000 ha.

I sæsonen 2007/08 efter en våd sommer blev dådyrene massivt angrebet af leverikter, indslæbt med kreaturerne på sommergræs. Den situation var uholdbar dels grundet dådyrenes dårlige sundhedstilstand, og del grundet reservoirfunktionen som smittekilde for kreaturerne på sommergræs.

Forsøg viste, at en målrettet dyrlægeordineret behandling i sensommeren 2008 og gentaget 2009 drænedes dådyrene for leverikter.

Formålet med dådyrenes tilstedeværelse på Vestamager er først og fremmest, at dyrene bidrager til en god naturoplevelse for de besøgende. Ud fra tilkendegivelser fra skovgæster er det en meget væsentlig og positiv oplevelse at møde dådyrene i naturen.

Næsteften har dåvildtets tilstedeværelse en stor betydning for naturformidlingen på Vestamager, idet Kalvebod og Taarnby Naturskole afholder mellem 50 og 70 opbrækningsarrangementer årligt. Hertil kommer at egne ansatte laver omkring 30 opbrækningsarrangementer årligt. I det hele taget er dåvildtet et vigtigt emne for naturformidlingen på området.

Som tredje og mindre betydende formål er dåvildtets påvirkning af vegetationen udenfor de kreaturgræssede områder.

Af de forskellige hjortevildtracer er dåvildtet den bedst egnede til at leve på Vestamager. Hjortevildt inddeles efter hvor i højden de finder deres føde i "grasers" og "browsers". Grasers finder hovedmængden af føden i jordhøjde, mens browsers skal finde en stor del af føden i vegetationen over jordhøjde. Dåvildt er "grasers".

På Vestamager findes meget store åbne græsarealer og færre krat – og skovbevoksede arealer.

Tilstedeværelsen af dåvildtet på Vestamager skal ses i sammenhæng med arelets opståen og øvrige benyttelse. Situationen kan sammenlignes med et "akvarium", idet arealet alene holdes tørt grundet inddæmning. Livsvilkårene er bestemt af, at arealet er hegnet og ikke har et naturligt opland, hvor dyrene kan fouragere og veksle ud.

Arealet er i sagens natur fladt og for en stor dels vedkommende oversvømmet og vandlidende i vinterperioden. Det betyder for dåvildtet, at det dels kan være svært at færdes i terrænet og finde hvile på tørre områder, hvilket betyder våd pels og større varmeafgivelse = kalorieforbrug helt generelt.

Afgræsning i årene
1991-2005

Fra 1991 til 2003 har skovdistriktet drevet afgræsning med egne stude, som årligt blev indkøbt i foråret og er blevet opfedet på Vestamager gennem 2 græsningssæsoner og derefter sendt til slagtning. Desuden har lokale siden 1986 drevet hesteafgræsning på mindre arealer øst og nord for Pinseskoven. Ved en reform af EU's landbrugsstøtte i 1994 steg tilskuddet til kreaturhold samtidig med at der blev stillet krav om at landmændene skal råde over grovfoderarealer. Som følge heraf steg efterspørgslen efter græsningsarealer kraftigt, så det herefter har været muligt at bortforpagte store arealer til græsning på Vestamager. Fra 2003 er alle afgræssede arealer blevet naturplejet af forpagteres dyr.

Afgræsning i årene
2005-

I forbindelse med en reform af EU's landbrugsstøtte i 2005, hvor der som noget nyt blev givet tilskud til vedvarende græs, valgte Skov- og Naturstyrelsen at ændre kravet til græsningstryk, således at der nu skal gå min. 1 voksen dyr pr. ha. KVL's belægningsforsøg i 1990'erne i Klydesøområdet viste tydeligt, at det var nødvendigt med et højere græsningstryk, end et 1 voksent dyr pr. 2 ha., hvis arealet med bjerggrørhvene skulle reduceres. Denne strategi har været succesfuld, idet bjerggrørhvenen nu er væsentlig reduceret på de fleste afgræssede arealer på Vestamager.

De 3 kendte bestande af blå iris er i perioden blevet frahegnet, da det forøgede græsningstryk truede deres overlevelse.

Konklusionen er, at der er sket en markant forbedring af naturtilstanden for strandenge og strandoverdrev i perioden 2001-2009.

Slåning af vegetationen

I de sidste to plejeplanperioder er der høstet hø én gang årligt, på skovengen i Pinseskoven (afd. 463b). Publikumsarealer og vildtagerne er slået én gang årligt, uden at den afslåede vegetation er blevet fjernet.

Afbrænding	Skov- og Naturstyrelsen har tidligere haft gode erfaringer med afbrænding af græs og tagrør om vinteren. Det er erfaringen at en vinterafbrænding af tørt græs, efterfulgt af en tidlig afgræsning i april, er en meget velegnet metode til at reducere bjergørhvene. Men det kræver at der er store sammenhængende partier med tørt græs, hvis afbrændingen skal lykkes. Efter at kravet til græsningstryk blev øget i 2005, er der kun få steder hvor det er muligt at afbrænde i dag.
Rørhøstning	Den nuværende plejeplan åbnede mulighed for rørskæring på betingelse af at rørene fjernes fra området. Siden 1994 er der forsøgsvist høstet tagrør i Klydesøområdet. Rørene har desværre vist sig at have dårlig brugskvalitet. I den forgangne periode er der ikke høstet rør på Vestamager.

4.3 Afvandingsforhold og vådområder

Afvandingssystemet er meget enkelt opbygget med relativt få kanaler og grøfter. Rørlagte dræn forekommer ikke, hvilket yderligere forbedrer mulighederne for at lade afvandingssystemet fungere mere naturvenligt end normalt i det åbne land.

Ingen forurening	Den biologiske mangfoldighed i afvandingssystemets kanaler og grøfter er begunstiget af, at afvandingsoplandet stort set udelukkende består af naturarealer uden tilladning af forurenende stoffer som f.eks. spildevand, pesticider og kunstgødning. Området belastes således ikke af afstrømningsvandet fra motorvejen, idet dette ledes ud i Nordre Landkanal. Dog er der konstateret relativt højt indhold af bl.a. næringssalte i grøftevandet - et forhold, der endnu ikke synes forklaret.
Oprindeligt afvandingssystem	Afvandingen af Vestamager foregik oprindeligt gennem fire hovedafvandingskanaler: to nordgående mod Nordre Pumpe ved Sjællandsbroen og to sydgående mod Søndre Pumpe ved Kongelunden.
Nye kanaler	Ved anlægget af Øresundsforbindelsen blev forbindelsen mellem delområde 3 og Nordre Pumpe kappet. Derfor er vandstrømmen i delområdets afvandingssystem blevet "vendt" og hængt på det sydlige system ved anlæg af to forbindelseskanaler. Al afvanding af delområde 3 og 4 sker nu via sydvestre og sydøstre afvandingssystem til søndre pumpestation.
Vestamager pumpe-digelag	Københavns og Tårnby Kommuner har ved en vandløbsretlig kendelse etableret Vestamager Pumpedigelag pr. 1. jan. 2004. Formålet hermed er primært at fordele driftsudgifterne ved anlæggene til de stadigt stigende økonomiske interesser inden for afvandingsoplandet i Ørestaden, Bella Center, motorvej, togbane og andre tekniske anlæg. Vedtægterne er en beskrivelse af alle anlæg knyttet til dæmning og afvanding samt en nøjere beskrivelse af de af vandløbsloven følgende forpligtelser til at modtage vand fra anden lodsejer.

Klimasikring	Efter ønske fra Sund og Bælt og Ørestaden har Rambøll udarbejdet en sikker-
--------------	---

hedsmæssig vurdering af digesikringen. Vurderingen munder ud i en anbefaling af, at kystdiget om Vestamager forhøjes til 5,5 meter, fra dets nuværende højde på 3,5 -3,7 meter. Det anbefales endvidere, at der tillægges yderligere 0,5 meter med henblik på at sikre diget til de kommende 100 års forventede havstigninger. Vestamager Pumpedigelag har besluttet at følge anbefalingen og de nødvendige tilladelser er givet (bilag 7). Arbejdet er igangsat januar 2010, og forventes afsluttet i vinteren 2011-12.

4.3.1 Vandets saltindhold

Vestamager var som bekendt et havområde før inddæmningen. Derfor er jordens og dermed jordvandets saltindhold større end normalt på kystnære arealer. Saltindholdet er med årene faldet idet saltet udvaskes af regnvandet og pumpes bort gennem afvandingssystemet. Udvasningen sker hurtigst på de højest liggende og de mest sandede arealer.

Saltindholdet har både betydning for udbredelsen af plantesamfund og for mulighederne for kreaturvanding. Erfaringerne viser at dyrene langsomt bliver forgiftet hvis drikkevandets saltindhold overstiger 0,4%.

I 1993 blev der i sommerhalvåret lavet en undersøgelse af saltindholdet på Sydvestamager og i Køge Bugt ud for Klydesøområdet. Undersøgelsen viste, at saltindholdet i Klydesøen var på niveau med Køge Bugt, dvs. ca. 0,9%, i flere målinger endda højere end samtidige målinger umiddelbart udenfor diget. Søen modtager vand fra de lavestliggende dele af Vestamager og får muligvis også salt tilført fra skumsprøjt og saltvandsindtrængning under diget. Ved de målestationer, der lå mere end 800 meter fra dæmningen, var saltindholdet dog lavt - gennemsnitligt under 0,2% - og aftagende med øget afstand til dæmningen. Ved de nordligste målepunkter nær Villahøj var saltindholdet gennemsnitligt 0,1%. I undersøgelsen bemærkes, at foråret 1993 var specielt nedbørsfattigt, hvilket bevirkede, at saltholdigheden nær dæmningen var relativt høj ved de første målinger.

I forbindelse med anlægget af Øresundsforbindelsen er det fundet at grundvandspotentialet på Vestamager ligger mellem kote 0 og -1 meter, d.v.s. flere steder teoretisk over overfladeniveauet. Dette indikerer, at der siver grundvand op over overfladen. Grundvandet under Vestamager har som helhed vist sig at være salt. Således er vandet i regionplanen klassificeret som værende af begrænset interesse til drikke-vandsindvinding. Kombinationen af salt grundvand og højt grundvands-potentiale er forklaringen på at afstrømningen fra Vestamager ikke bliver helt fersk.

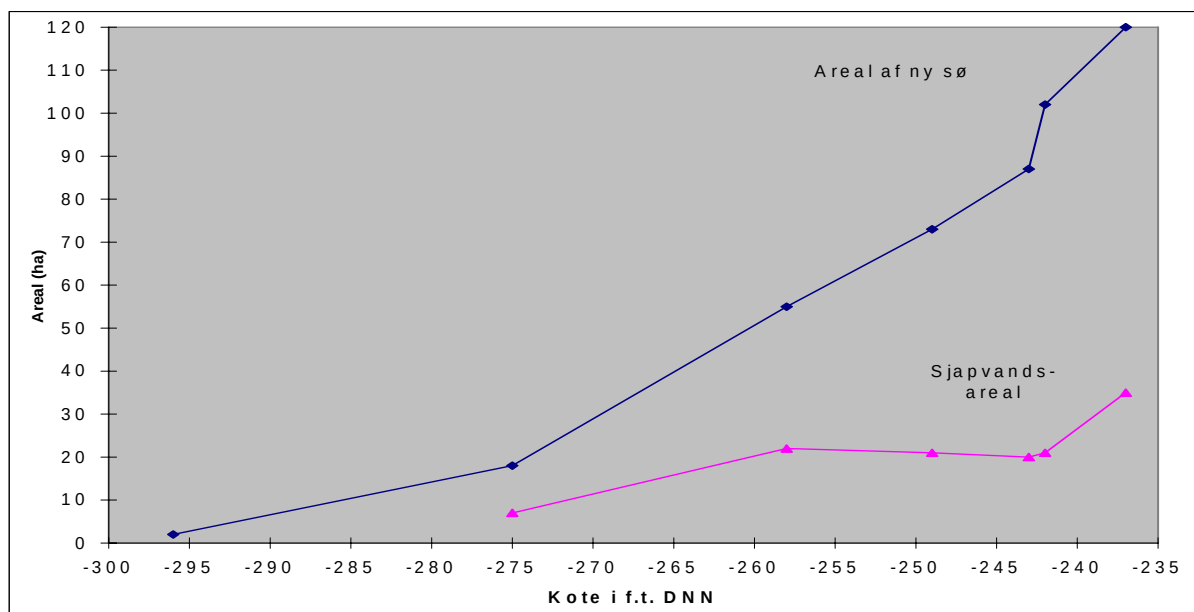
4.3.2 Sydvestre afvandingssystem

I sydvestre afvandingssystem blev vandstanden hævet i 1996 ved ombygning og ændret indstilling af Søndre Pumpe. Klydesøens vandspejl forøgedes herved fra ca. 20 ha. til 147 ha.

Klydesøen

Klydesøens nuværende vandflade består egentlig af to søer som flyder sammen ved kote -2,67. Hovedparten af vandfladen er opstået ved en vandstandshævning i 1996/97, som den tidligere plejeplan foreskrev med henblik på at skabe en ny lavvandede brakvandssø omkring den sydlige del af Sydmøllevej. Den nye lavvandede sø vil - bortset fra længere tørkeperioder - altid fremstå som en sammenhængende vandflade, så det i praksis svarer til, at Klydesøen er blevet udvidet mod sydøst.

Målet med vandstandshævningen ved Klydesøen at opnå det størst mulige areal med sjapvand (5-15 cm vintervandstand) - dog maksimalt med 120 ha vandflade på det nye lavvandede søområde ved Sydmøllevej.

Figur 3. Sammenhæng mellem Klydesø-udvidelsens vandstand og størrelse, og heraf sjapvands-areal.

På baggrund af data fra målinger af søens vandstand og fotografering af søarealet i perioden 28.02.97 til 02.07.97 sammenhængen mellem vandstand, søareal og fladvandsareal belyst, jf. **figur 3**.

Af **figur 3** ses at:

- kote -2,58 giver en ret lille sø med et relativt stort sjapvandsareal
- sjapvandsarealet er konstant, når vandstanden er imellem kote -2,58 og -2,42, således at vandfladen til gavn for svømmeænderne omtrent kan fordobles, uden at sjapvandsarealet derved mindskes
- sjapvandsarealet forøges med 75% ved vandstandshævning fra kote -2,42 til -2,37.

Den fuglemæssigt ideelle vandstand opnås således ved at gå til maksimum indenfor den tidligere plejeplans rammer (ensbetydende med det af lufthavnen som maksimum accepterede): vandstandshævning indtil kote -2,37, hvor

Klydesøens areal er ca. 147 ha.

Vintervandstand	Som følge af at pumpens arbejdsinterval er plus/minus 5 cm, er pumpen dog indstillet til kote -2,42 som vintervandstand. Pumpens konstruktion betyder således, at vandstanden kan stige med 5 cm (til kote -2,37) inden pumpen sætter igang, ligesom pumpen først stopper igen ved kote -2,47 meter. Disse svingninger i vandstanden betyder, at Klydesøens (vinter)areal er 158 ha med en usikkerhed på +/- ca. 20 ha. Som følge af fordampning vil vandstanden og dermed søarealet normalt mindskes om sommeren.
Sensommervandstand	I perioden 1. august til 31. oktober er vandstanden i 1997-99 blevet holdt sænket til kote -2,60 for at give kreaturerne adgang til at græsse tagrør langs søbredden. Dermed søges undgået, at sjaqvandsarealerne gror til med tagrør ligesom det er sket ved Hejresøen. Iagttagelse af virkningen er endnu ikke endelig. Det skønnes, at det kan blive nødvendigt med en tidligere afgræsning for at opnå den ønskede virkning. Endvidere kan det vise sig hensigtsmæssigt, at vandstanden under græsplejen sænkes endnu nogle cm, for at tagrørsbekæmpelsen dækker hele området. Vandstandssænkningen blotlægger desuden et stort areal med attraktive vade-flader som rastepads for vadefuglenes efterårstræk.
Punktvisе grøftetil-stopninger	Siden 1992 er der lavet 16 punktvisе grøftetilstopninger med ca. 250 meters mellemrum på de 7 lange stikgrøfter i Klydesøområdet. Desuden er afløb fra vandhuller ved skydehøjene tilstoppet. Tilstopningerne er som små dæmnin-ger af et par meters bredde lavet ved afgravning af jord langs grøften umid-delbart opstrøms dæmningen. De fladvandede afgravninger har vist sig at fungere som mini-paddedamme, idet der er fundet paddeæg og haletudser i flere af afgravningerne. Tilslutning til grøftesystemerne giver dog adgang til prædation på paddeynglen for fisk.
Stemmeværker	I forbindelse med etableringen af Øresundsforbindelsen blev afvandingen syd for motorvejen omlagt, i den forbindelse blev der etableret tiltag der sikre at vandet bliver længere på arealerne. Ved Kalvebod Sti og ved Nihøj er der placeret stigborde. Vandet er ved Nihøj opstemmet med ca. ½ meter, men der ses ingen tydelig effekt på de opstrømsliggende arealer. Skov- og Naturstyrelsen har på national plan haft ansvaret for EU Life-engfugle-projekt, hvor i alt 5 lokaliteter i Danmark har deltaget, herunder Vestamager. Én af opgaverne på Vestamager var at etablere 20 stemmeværker på Vestamager, hvilket blev udført i 2007-8. Der er dog fortsat problemer med at ”holde på vandet” i de for fuglene vigtige forårs måneder, selvom der er etableret nye stemmeværker.

4.3.3 Sydøstre afvandingssystem

Vandstand	I sydøstre afvandingsskanal er vandstanden holdt uændret omkring kote -2,5 meter. Denne kote sikrer tilstrækkelig afvanding i Pinseskoven, som i den la-
-----------	--

veste vestlige del ligger i kote -1,75 meter.

Opstemninger

Afvandingen for Koklapperne er bremset med stemmeværker ved højen mellem Granathøj og Villahøj, hhv. ved Granatvej/Svenskeholmvej. Stemmeværkernes overløb ligger i kote -1,25 hhv. -0,56 meter, d.v.s. ca. 1-2 meter over pumpeniveauet i sydøstre kanal. Effekten af disse opstemninger er på visse årstider direkte synlig i det omkringliggende terræn.

I forbindelse med vandvendingen ved motorvejsanlægget blev der yderligere indbygget 4 stemmeværker i grøftesystemet nord for Kalvebod Sti.

Ørestaden Syd

Vandet fra Ørestadsområdet ledes indtil videre mod vest i de hidtidige afvandingskanaler. Vandet fra den del af Ørestaden, der ligger syd for motorvejen, ledes således til Søndre Pumpe, mens Ørestadsområdet nord for motorvejen afvandes af Nordre Pumpe og Nordre landvandskanal.

Skov- og Naturstyrelsen er i henhold til vandløbsloven pligtig til at modtage denne afvanding. Vandløbsloven forhindrer en hævnning af vandstanden i grøfter der aftager vand fra naboarealer.

Hejresøen

Hejresøen der blev dannet i 1991/92 ved en vandstandshævning i den sydlige lavtliggende (afgravede) del af afd. 468. Vandstanden reguleres ved et overløb i søens vestlige ende. Overløbets højde kan frit indstilles imellem kote -3,0 og kote -1,4 meter. Fra overløbet føres vandet gennem et rør ned i Sydvestre Kanal. Søens vandstand er fastsat med henblik på at sikre mest muligt sjapvandsareal i søens østende. Dette er nået ved indstilling af overløbet til kote -1,79.

Siden søen blev etableret, har tagrørs-bevoksningerne omkring søen bredt sig kraftigt på bekostning af arealet med åbent sjapvand. I søens vestlige del, hvor vandstanden er omkring 1 meter, er der dog stadig åbent vand - især til gavn for svømmeænder og lappedykkere. I et forsøg på at reducere rørskovszonen er vandstanden blevet sænket midlertidigt og bredderne græsset ca. hvert andet år siden 1999.

4.3.4 Grundvandssænkning langs Øresundsforbindelsen

Øresundsforbindelsens motorvej og jernbane krydser Vestamager under terræn, hvilket er hensigtsmæssigt for at begrænse støjpåvirkningen og de visuelle gener i naturområdet. Placeringen under terræn medfører behov for konstant udpumpning af vand fra vej- og baneudgravningerne. Grundvandsstanden omkring Øresundsforbindelsen er således sænket med 3-5 meter. Effekten aftager med øget afstand til anlægget og er ikke længere målbar 500 m fra dette.

4.3.5 Delområde 2

Delområde 2 afvandes – som Bellacentret og affaldsdepotet øst for motorvejen – til Nordre Pumpe. Skov- og Naturstyrelsen er i henhold til vandløbsloven pligtig til at modtage Bellacenter-afvandingen.

4.4 Artsspecifikke forhold

4.4.1 Botaniske interesser

Vigtig botanisk lokalitet

Vestamager er kendt som en botanisk lokalitet af stor vigtighed. Lokalitetens betydning understreges af, at den sammen med Saltholm efterhånden er det eneste strandengs- og -overdrevsområde af større udstrækning i Københavns- og Køge Bugt-området. Området fungerer derfor i vid udstrækning som refugium for arter, der ellers for manges vedkommende ville være forsvundet fra landet eller fra landsdelen. Godt 450 højere plantearter er registreret i området.

Rødliste-arter

Af særligt interessante planter kan nævnes de 5 nationalt rødlistede og 3 gullistede arter, der er registreret indenfor plejeplan-området

Følgende gængse forkortelser for rød- og gullistede arter er benyttet:

CR: Kritisk truet

EN: Moderat truet

VU: Sårbar

NT: Næsten truet

LC: Ikke truet

Der er ikke forekomster af akut truede arter på Vestamager.

Kost-nelike (LC). Arten er tilknyttet strandskrænter, overdrev og tørre bakker. Fra Vestamager kendes 2 bestande: en livskraftig bestand ved Kanonvejs nordlige del, samt en mindre bestand ved Koklapperne.

- Blå iris (NT). Arten er knyttet til egentlig strandeng og kendes idag kun fra Vestamager, Aflandshage og Saltholm. Tidligere har arten været mere udbredt bl.a. i Nakskov Fjord og Svendborg Sund. På Vestamager findes en bestand på det gamle strand-engsområde Koklapperne. Bestandsstørrelsen er overvåget siden 1960'erne og har været i svag fremgang men med et svingende antal blomstrende skud fra år til år. De 3 kendte bestande af blå iris er i perioden blevet frahegnet, da det forøgede græsningstryk truede deres overlevelse. Blomsterstandene er desuden i betydeligt omfang blevet spist af hjortevildtet.
- Brændeskærm (EN). Arten er rødlistet i hele Norden og har altid været sjælden i Danmark. Arten er tilknyttet strandoverdrev og halvtørre enge. Tidligere fandtes arten flere steder langs Københavns sydkyst, men idag findes den kun på Amager (Amager Fælled, Vestamager, Dragør Sydstrand og måske Hestefælleden). På Vestamager har arten indtil 1996 haft 6 voksesteder, hvoraf de 5 nu er inddraget i Ørestaden og fylddepotet vest for Kalvebodmotorvejen. Tilbage er en enkelt stor og livskraftig bestand indenfor et 80x80 meter område ved Koklapperne. Ifølge amtets naturovervågning vurderes tilgroning af voksestedet at være et problem for bestanden; dog er problemet iflg. Københavns Universitet endnu ikke aktuelt. Bestanden formodes at kunne tåle et lavt græsningstryk af kvæg. En opgørelse i 1991 viste at 80-90% af blomsterstandene var afbidt af hjortevildtet, og tendensen er fortsat. I 2000 blev der sat kvæg på det areale. I den forbindelse blev arealet med brændeskærm frahegnet, således at kvæget ikke plejede den del af strandengen. Problemet med at dåvildtet bider blomsterstandene er fortsat, da de kan springe over hegnet,
- Øresunds-hønsetarm. Arten er tilknyttet engmyre-tuer på strandeng. En stor del af artens

totale bestand findes i Danmark, hvor planten kendes fra Saltholm og Amager (Vestamager, Aflandshage og Hestefælleden). Tidligere har arten haft flere voksesteder i Øresundsområdet. En opgørelse fra 2009 viser at øresunds-hønsetarm stortrives på del velafgræssede strandene (Christine Heimes 2009, personlig meddelelse).

- Eng-ensian (LC). Arten er tilknyttet lav, åben vegetation på kalkrig jordbund og har været i kraftig tilbagegang p.g.a. opdyrkning og tilgroning af dens voksesteder. Arten er rødlistet (V) i hele EU. En relativt stor del af artens totale bestand findes i Danmark. På Vestamager kendes 3 bestande: Koklapperne, langs Svenskeholmvej og ved Reservatvej.
- Eng-skær (NT). Arten findes typisk på kalkrige, kystnære enge og overdrev og har været i stærk tilbagegang p.g.a. opdyrkning og tilgroning af dens voksesteder. På Vestamager er arten i 1980 fundet ved Koklapperne.
- Alm. månerude (LC). Arten er tilknyttet åbne overdrev og har været i tilbagegang p.g.a. driftsændringer i landbruget og tilgroning af plantens voksesteder. Fra Vestamager kendes en mindre bestand ved Sydmøllevej.
- Spidshale (LC). Arten er tilknyttet strandenge og har været i tilbagegang p.g.a. driftsændringer i landbruget og tilgroning af plantens voksesteder.

Udover de sjældne rød- og gullistede plantearter rummer Vestamager mange halvsjældne arter tilknyttet strandeng og -overdrev: Bitter mælkeurt, strandnellike, seline, smalbladet hareøre, stilket kilebæger. Hertil kommer en række orkidéarter, der alle er fredede: Kødfarvet gøgeurt, maj-gøgeurt, bakkegøgelilje, skov-hullæbe, ægbladet fliglæbe og tyndakset gøgeurt. Heraf er de to førstnævnte ret almindelige på Vestamagers åbne engarealer. I 2009 blev der for første gang registreret firkløft.

Problemer og plejelementer

Vestamagers botaniske værdier er primært tilknyttet åbne biotoper som strandeng og strandoverdrev. Udtørring og tilgroning har vist sig at være potentielle trusler mod de botaniske værdier.

Udtørringen kan mindskes ved at opstemme vandet i kanalerne. En vandstandshævning vil desuden kunne bremse områdets tilgroning med vedplanter.

Den karakteristiske flora udvikler sig igennem århundreder med kreaturgræsning - en drift, som har vist sig at være betingelsen for de karakteristiske lavtvoksende, artsrige naturtyper. Derfor er fortsat kreaturgræsning den mest naturvenlige form for pleje på Vestamager.

Som beskrevet er det på brændeskærms voksested næppe tilrådeligt at indføre et højt græsningstryk.

Litteratur

Duhn, K., Fog, K. & Rasmussen, J.F. 1994: *Plante- og dyreliv på det nordlige Vestamager. Status og perspektiver for områder berørt af Øresundsforbindelsens landanlæg*. KVL 1992-97: Årsrapporter for forskning vedr. naturpleje på Vestamager. Københavns Amt 1990-96: *Naturovervågning, Vestamager*. Hans Tybjerg, Bot. Inst. 1999: Brev (2111/JÆ-0003 af 12/5-99) om botanisk undersøgelse på Kalvebod Fælled.

4.4.2 Ornitologiske interesser

Fuglelokalitet af international betydning

Hele Vestamager er af international betydning som fuglelokalitet, og delområde 3 og 4 er udpeget til EF-fuglebeskyttelsesområde af hensyn til ynglebestandene af "Liste I"-arterne: Mosehornugle, klyde, rørhøg og havterne. Endvidere er området udpeget som et nationalt, biologisk interesseområde. De

åbne fugtige strandengsområder er af størst ornitologisk værdi, således er Koklapperne og Klydesøområdet de vigtigste.

Klydesøområdets særlige værdi for fuglene skyldes bl.a., at området er beskyttet mod forstyrrelser forårsaget af færdsel. Området er meget vigtigt for ynglende og rastende vadefugle, som har behov for fugtige eller lavvandede fourageringsområder. De fleste vadefugle foretrækker områder med lav vegetation.

Hele Vestamager var indtil 1984 lukket for offentlighedens færdsel. Men nu er kun det ca. 400 ha store Klydesøområde uden offentligt tilgængelige veje. I dette område blev det efter en 3-årig forsøgsperiode med periodevis publikumsadgang ad Dæmningsvej besluttet at fastholde færdselsforbuddet af hensyn til de ynglende og rastende vandfugle. Beslutningen blev truffet på baggrund af tællinger af såvel fugle som publikum samt studier af flugtafstande.

Efter vandstandshævningen i Klydesøen i 1996/97 blev søens vandflade forøget fra ca. 20 til ca. 147 ha. I kraft af denne forbedring af fuglelivets forhold har Skov- og Naturstyrelsen i 1998 dispenseret fra adgangsforbuddet, så der er blevet offentlig adgang ad Nihøjevej til fugletårnet inde i Klydesøområdet. Fra tårnet kan den centrale del af området overskues uden at forstyrre fuglene. I 1999 er der etableret et 2-etagers fugletårn på dæmningen umiddelbart i forlængelse af den nedlagte del af Sydmøllevej. Dette tårn forventes flyttet til Hejresø, i forbindelse med forhøjelsen af diget.

Trækfugle

Vestamager har især under efterårstrækket stor betydning som rasteplads for trækkende ande-, rov-, vade- og småfugle.

Flere af vadefuglene og svømmeænderne er i Danmark gullistede som trækfugle, fordi Danmark huser en relativt stor andel af arternes totale bestande under trækket mellem ynglepladser og overvintringsområder.

Overvintringslokalitet

Som overvintringslokalitet har området især betydning for skovhornugle og en række rovfuglearter - hyppigst ses tårnfalk, vandrefalk, havørn, musvåge, fjeldvåge og blå kærhøg, som bl.a. lever af områdets mange smånavere. I alt skønnes der årligt at være 50-100 overvintrende rovfugle på Vestamager.

Desuden overvintrer flokke af bjergirisk på vegetationsløse arealer og strandengsarealer med meget lav vegetation.

Ynglefugle

Vestamager har dog særlig betydning som yngleområde for vandfugle. F.eks. yngler her en række vadefuglearter: strandskade, klyde (LC), stor præstekrave (LC), vibe (LC), dobbeltbekkasin (LC) og rødben (LC). Sydlig alm. ryle (EN) er sandsynligt forsvundet som ynglefugl på Vestamager, i 2007 var der muligvis et ynglende par. Af ynglende andefugle kan nævnes gråstrubet lappe-dykker, gravand og grågås samt - fåtalligt - skeand, krikand og atlingand (NT). Desuden kan nævnes rørdrum og skægmejse.

De rød- og gullistede ynglefugle er alle tilknyttet lavvandede søer og fugtige enge med lavt græs og er derfor afhængige af pleje i form af afgræsning eller høslet. Arterne har på landsplan haft stor tilbagegang som følge af afvanding

og tilgroning af enge. Også på Vestamager har de rød- og gullistede arter været i tilbagegang p.g.a. tilgroning af områdets strandengsarealer med bjerg-rørhvene, tagrør og krat.

Tilbagegang for
ynglefuglene siden
1980

Områdets fuglebestande har gennemgået betydelige ændringer i takt med den generelle afvanding, saltudvaskning og efterfølgende tilgroning med bjerg-rørhvene, tagrør og krat.

Frem til begyndelsen af 1980'erne (optælling i 1983) havde området pæne bestande af mange arter af ynglende ande- og vadefugle og husede fåtallige ynglearter, bl.a. mosehornugle, brushane og storspove, der alle er forsvundet som regelmæssige ynglefugle siden. Samtidig er bestanden af alle arter, der er tilknyttet "korthårede" enge, f.eks. vibe, klyde, havterne og alm. ryle, mindsket betydeligt. Spidsand er derimod genopdukket som ynglefugl i 1999.

Tilgroningen var dog til gavn for nyindvandrede arter. Eksempelvis havde Vestamager Danmarks største og tætteste bestand af græshoppesanger, der er tilknyttet fugtige arealer i moderat tilgroning med tagrør og spredt krat. I perioden 1983-1992 er ynglebestanden steget fra 13 til ca. 140 par. Efter at krat og skove er fjernet fra de fleste afgræssede arealer og græsningstrykket er øget, er græshoppesangeren reduceret i antal.

Erfaringer med pleje

Der er i dag græsningspleje af mere end 1200 ha strandeng i delområde 3 og 4. Den intensive græsning blev indledt i perioden 1992-95 i Klydesøområdet, og har i sig selv medført en lille stigning i antallet af ynglende vadefugle – en stigning som accentueredes efter vandstandshævningen.

Fordelingen af ynglende vadefugle i Klydesøområdet har ændret sig betydeligt som følge af den iværksatte afgræsning (KVL's græsningsforsøg) i området. I de første år med afgræsning (1993-94) sås en klar tendens til at de ynglende vadefugle foretrak den korte, hårdt afgræssede vegetation frem for fugtig jordbund til deres redeplacering. Således var tætheden af reder størst i områder, hvor der findes en typisk lav strandengsvegetation. Modsat har græsningsforsøgets ugræssede kontrolparcel i Klydesøområdet slet ikke været benyttet til redeplacering. Denne parcel er meget langhåret og tæt bevokset med meter høj bjerg-rørhvene.

Da det afgræssede areal i de følgende år blev udvidet sås en tydeligere tendens til at fuglenes reder blev placeret nær fugtige områder. Den ideelle vadefugle-yngleplads består således af korthåret fugtig strandeng. Denne plejede naturtype tilgodeser samtidig også havterne. I 1997, dvs. første ynglesæson efter vandstandshævningen i Klydesøen, yngledes arten igen for første gang siden 1980 på Vestamager. Arten indgår i udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet. Desuden var der i 1997 et enkelt ynglepar af hvidvinget terne i Klydesøen. Arten er meget sjælden i Danmark, men dette år var der en masseforekomst nogle få dage i maj måned. Yngleforsøget er bemærkelsesværdigt, fordi der kun var yngleforsøg 2 steder i landet: i Klydesøen og i Tøndermarsken, samt fordi Vestamager aldrig har haft yngleforsøg af den beslægtede art: Sortterne. I 2007 gjorde sølvhejren sandsynligvis et yngleforsøg ved Klydesø.

Problemer og pleje-elementer	Vadefuglene har i 1990'erne og starten af 2000'erne haft meget dårlig ynglesucces på Vestamager, idet hovedparten af rederne bliver plyndret. P. hd. Henrik Olsen påviste i sine forsøg på Vestamager, at især ræve er den væsentligste prædatorer på vadefuglere der og -unger. Problemets antages at opstå som følge af ændringer i bekæmpelse af ræve, herunder forbud mod udlægning af gift. Ræveprædation er derfor reaktiv ny på Vestamager. Rævebestanden er sandsynligvis unaturligt høj som følge af de nærliggende boligområder med den (direkte og indirekte) fodring, der her typisk sker af "byrævene".
Ræveskab	I 2003 kom der ræveskab til Amager, hvilket betød at rævene stort set forsvandt fra øen i løbet af 2 år. Resultatet var tydeligt, idet man i den de efterfølgende år har kunnet iagttage vadefuglekyllinger på standengene. Desværre har det ikke været muligt at lave sammenlignelige overvågning af ynglesucces hos vadefuglene.
Prædationskontrol	Et delprojekt i EU Life-engfugleprojektet på Vestamager var, med baggrund i Henrik Olsens undersøgelser, at sikre at rævene ikke igen får en så begrænsende betydning for vadefuglene ynglesucces. Derfor er der etableret 25 rævekunstgrave på Vestamager, hvorfra det vil være mere effektivt at regulere rævene.
Udtørring	Efter at der nu er styr på afgræsningen, og skov og krat er fjernet fra de fleste afgræssede strandenge, er det største problem for vadefuglene, at engene ofte tørrer ud i de vigtige forårs måneder. Et delprojekt i EU Life-engfugleprojektet har derfor været at etablere 20 stemmewærker i stikgrøfter. Men dette er desværre ikke tilstrækkeligt i perioder hvor der ikke er nedbør. Fordampningen fra vegetationen er så stor, at selv få uger i april/maj uden nedbør reducerer arealet med vandflade og sjapvand betragteligt. Vandstandshævning ved punktvis grøfttilstopninger kan forsinke/mindske problemerne med udtørring af fourageringsområder for vadefuglene.
Litteratur	KVL 1992-97: Årsrapporter for forskning vedr. naturpleje på Vestamager. Københavns Amt 1990-96: <i>Naturovervågning, Vestamager</i>. W. Mardal 1972: <i>Kortfattet beskrivelse af reservatet Kalvebod Skydeterræn</i>. Upubl. N. Mardal Jensen: <i>Fugletællinger i Klydesøreservatet 1993-98</i>. Upubl. Dansk Ornitologisk Forening 1998: <i>Lokalitetsregistrering Vestamager</i>.

4.4.3 Padder

Alle paddearter i Danmark er gullistede som "X" (hensynskrævende) p.g.a. en betydelig tilbagegang. Vestamager er levested for 7 arter, hvortil kommer den måske forsvundne løgfrø (rødliste: V). I plejesammenhæng skal specielt de efterhånden fåtallige forekomster af grønbroget tudse (rødliste: V) og strandtudse fremhæves. Begge tudsearter er tilknyttet strandenge, idet de på forskellig vis er tilpasset livet i temporære, noget saltholdige og lysåbne vandsamlinger, der typisk opstår som følge af vinteroversvømmelser.

Grønbroget tudse	Indtil anlægget af Kalvebodmotorvejen blev påbegyndt i 1984 var den grønbrogede tudse talrig - især på den nordvestlige del af Vestamager, hvor arten
------------------	---

holdt til i kanalerne og i enkelte vandhuller. Nu er bestanden reduceret til nogle få individer ved Klydesøen, hvor dæmningen formentlig er et vigtigt fouragerings- og overvintringsområde for begge de sjældne tudsearter. Grønbroget tudse er knyttet til strandeng, hvor den lægger æg i vandsamlinger uden eller med meget sparsom vegetation omkring.

Grønbroget tudse foretrækker forholdsvis saltpåvirkede lokaliteter med 0,4-0,8 % saltindhold. Er saliniteten mindre bliver grønbroget tudse udkonkurreret af den mindre salttolerante skrubtudse, og ved højere salinitet kan ynglen ikke overleve.

I takt med Vestamagers forferskning siden inddæmningen er skrubtudsen gået frem i området.

I forbindelse med digeforhøjelsen er der etableret et tudsehegn langs anlægsområdet, der skal sikre at der ikke er padder der bliver dækket til med jord. I efteråret 2009 blev der fanget 7 grønbrogede tudser i de fælder der var opsat med 100 meters mellemrum på anlægssiden af hegnet

Strandtudse

Strandtudse er gået stærkt tilbage på hele Sjælland, hvor der nu foruden på Vestamager kun findes en lille bestand på Saltholm og et par bestande i Vest- og Sydsjællands. Bestanden på Vestamager er efter 1990 mindsket kraftigt, men er de seneste år, i lighed med grønbroget tudse, begyndt at reagere positivt på de seneste naturplejetiltag. Der anslås pr. 1998 at være omkring 20 voksne individer - fortrinsvist i Klydesøområdet. Samtidig er der i forbindelse med amtets naturovervågning konstateret yngel i nogle af de tilstoppede grøfter i Klydesøområdet.

Strandtudse er helt afhængig af varme og gerne temporære vandpytter uden fisk og andre prædatorer. Arten foretrækker vegetationsløse områder eller områder med sammenhængende meget kort vegetation.

Der er ikke fanget strandtudser langs tudsehegnet ved digeforhøjelsen i efteråret 2009.

Plejeelementer

Etablering af små temporære vandhuller (af forskellig dybde a.h.t. klimatiske årsvariationer) eller uddybning af fugtige områder og punktvise grøftetilstopninger på hårdt afgræssede arealer vil kunne gavne begge de sjældne tudsearter.

Litteratur

(Martin Hesselsøe 1994: *Naturovervågningsrapport nr. 14*, Københavns Amt).
Kåre Fog 1997: Brev af 14/3-97 (JÆ 2111) til Jægersborg skovdistrikt om grønbroget tudse.
Lars Chr. H. Adrados 1995: *Padder på Vestamager*. KVL-årsrapport p. 58-65.
Kåre Duhn et al. 1994: *Plante- og Dyreliv på det nordlige Amager*.
Københavns Amt 1990-96: *Naturovervågning, Vestamager*.
Amphi Consult v. John Frisenvænge 1999: Brev af 26/2-99 (2111/JÆ-0003) om paddehen-syn i plejeplanen for Vestamager.

4.5 Rekreative interesser

Publikumsundersøgelse

Antallet af publikumsbesøg på Vestamager er undersøgt to gange siden området blev åbnet for offentligheden i 1984. Det Forstlige Forsøgsvæsen undersøgte i 1985-88 den rekreative aktivitet på Vestamager og anslag det årlige besøgsantal til ca. 400.000. Den gennemsnitlige besøgsvarighed blev samtidig anslået til ca. 1,2 time. I 1998 vurderedes, at det årlige besøgstal var steget til ca. 700.000 (svarende til ca. 400 besøgstimer/ha/år). Efter at Metrobanen åbnede i 2001 vurderer Skov- og Naturstyrelsen at besøgstallet er steget betragteligt.

Sammenlignet med optællinger i projekt "Friluftsliv 98" hvor der på Vestamager er talt 488 besøgs timer pr/ha/år, placerer dette tal Vestamager i kategorien "intensivt anvendte skovområder" (100-1.000 årlige besøgstimer pr. ha). Vestamagers besøgstal placerer området blandt den mest besøgte femtedel af landets natur- og skovområder.

Til sammenligning var besøgstallene i 1998 (Projekt friluftsliv 98, Skov og Landskab 2003) i Vestskoven og Kongelunden opgjort til henholdsvis 776 timer/ha/år og 355 besøgstimer/ha/år.

Organiseret brug

Ovennævnte tal for den rekreative benyttelse af Vestamager omfatter både organiseret og uorganiseret benyttelse. Det organiserede friluftsliv fordeler sig på arrangementer som forestås af Naturcentrets personale, DN, DOF, Botanisk Forening, sportsklubber mfl.

Naturcenter Vestamager

Naturcentret er opført som et klyngebyggeri med to naturskoler, en udstillingsbygning, et Aktivitetshus(bruges af Skov- og Naturstyrelsen til formidling), et Friluftshus (her kan publikum leje cykler, båludstyr m.m. samt få vejledning i brug af området), en toiletbygning, en skovløberbolig med tilsynspligt, samt diverse depotbygninger – ialt ca. 1500 m² bebyggelse indenfor et areal på én ha. Traktørstedet Vestamager er den seneste bygning, der blev taget i brug i foråret 2008. Traktørstedet er ejet af Skov- og Naturstyrelsen, men drives af en forpagter.

Naturcentret drives i et samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen, Tårnby og Københavns kommuner, samt en privat firma. Kommunerne står selv for hhv. Tårnby og Kalvebod naturskoler på stedet. Det private firma har ansvaret for Amager Skovhjælpere, der er et aktiveringsprojekt for voksne med særlige behov, og så har opgaven med at drive Friluftshuset, og lettere serviceopgaver på Vestamager.

Centret ligger mindre end 500 meter fra Vestamager metrostation og hovedindgangen til Vestamager ved Otto Baches Allé.

I Friluftshuset kan man leje cykler, båludstyr, vandhulsudstyr m.m., eller man kan benytte sig af naturcentrets nærfaciliteter i form af toiletter og udendørs spisesteder. Udbuddet af faciliteter gør en udflugt til Vestamager mere attraktiv for det publikum, som foretrækker aktivering, underholdning og faciliteter.

Naturcentrets formål er formuleret således: at være med til at sikre at flest mulige storbyboere nyder glæde af Vestamagers natur og at de samtidig gennem naturvejledning får interesse for at være med til at beskytte området.

Naturlegepladsen Himmelhøj

I 2004 blev der mellem Vestamager Metrostation og Naturcenteret etableret naturlegepladsen Himmelhøj. Himmelhøj blev udført og skabt af kunstneren Alfio Bonnano og består af 3 delelementer, Amager arken, Insektskoven og Ildstedet.

Ponyudlejning

I 2009 er der umiddelbart syd for Naturcenteret etableret et nyt tilbud til publikum. Et privat firma har etableret en ponyudlejning og turridningstilbud, hvor besøgende ved naturcenteret i weekender kan leje en pony for kortere eller længere tid.

Naturvejledningen

Brugere af naturcentret vil kunne finde inspiration til egne ture på Vestamager ved at besøge Udstillingshuset eller ved at deltage i naturvejledningen som foregår med udgangspunkt i Aktivitetshuset eller på en af de to naturskoler.

Naturvejledningen på naturcentret retter sig primært mod børn og de lærere, pædagoger, forældre og bedsteforældre, som skal inspirere og følge børnene ud i naturen, men også voksengrupper, gymnasielever og studerende ved høgere læreranstalter modtager undervisning af naturvejlederne. Formålet med formidlingen er at give en storbybefolkning førstehånds naturerfaringer og en indsigt i de sammenhænge der er mellem forholdene i naturen og menneskers levevis. Udover at vise publikum naturen på Vestamager skal naturvejledningen også være med til at fremme miljøbevidstheden.

4.5.1 Publikums ønsker

Præferenceundersøgelse

Der er i 1993-94 gennemført en præferenceundersøgelse på Vestamager (Adrados et al. 1994). Undersøgelsen viste, at publikum generelt er tilfredse med områdets store åbne vidder med græssende kvæg og naturværdier. Desuden var der en tendens til at de mennesker, der ofte besøger området, oplever en større variation i området, end de, der kommer sjældent. En del af de adspurgte - især motionister og gående - var utilfredse med de store afspærrede områder og manglen på naturstier. Blandt cyklisterne var der ønske om at få flere veje asfalteret.

Endvidere optrådte følgende ønsker til områdets rekreative udvikling: flere skovområder, rigere flora, rigere fugleliv, mere stilhed, flere besøgende, flere bænke, flere læmuligheder, flere opholdsarealer til familiebrug og færre lige veje. Desuden var der nogle ønsker om mere græssende kvæg og færre heste.

4.5.2 Ammunitionsrydning

Vestamager blev som bekendt indtil 1984 benyttet som øvelsesterræn af Forsvaret. Derfor rummer området stadig mange ueksploderede granater (kaldet forsagere), som kan være til fare for publikum. Inden området blev åbnet for

publikum, blev der ryddet forsagere på de mest velegnede opholdsarealer (især de gamle skydehøje).

Det forventes at hele Vestamager er ryddet inden udgangen af 2010, hvorefter der kan tillades færdsel i terræn, dog ikke Klydesøområdet der er lukket for færdsel i terræn af hensyn til fuglelivet.

4.5.3 Stier og publikumsfaciliteter.

I forbindelse med åbningen af Vestamager for offentligheden blev det eksisterende vejssystem udbygget. I militærets tid fandtes kun de asfalterede veje, som endte blindt ved skydehøjene. Umiddelbart efter at Skov- og Naturstyrelsen overtog området, blev der anlagt ca. 25 km grusveje, som forbinder de blinde militærveje. På passende steder er der opsat borde, bænke, affaldsstativer og oplysningsskilte.

Nye stier

Den planlagte udbygning af stisystemet i delområde 4, som var indeholdt i den tidligere plejeplan for området, er i tilknytning til vandstandshævningen i Klydesøen i 1997 delvist blevet realiseret. Vandstandshævningen medførte at den sydlige del af Sydmøllevej blev oversvømmet. Derfor er der blevet etableret en ny stiforbindelse lige nord for vådområdet mellem Sydmøllevej og Ellevehøjvej. Fra Ellevehøjvej er der lavet en stiforbindelse til Dæmningsvej.

I forbindelse med etableringen af naturlegepladsen er der etableret nye stier i nærområdet omkring naturcenteret. Desuden er der ved Storehøj søen anlagt en sti omkring søen, samt et spang igennem rørskoven i søen. Ved Nike er der etableret en sti fra Vibevej til Sdr. pumpestation ved Dæmningsvej.

Et af kravene til EU-Life engfugleprojektet var at sikre offentligheden adgang til strandengene. Derfor er der anlagt ca. 5 km nye naturstier ind over strandengene.

Færdsel ad stierne

De lange lige stier indbyder til cykling og benyttes hertil af mange (se afsnit 4.5.4), ligesom det er populært at løbe, ride eller løbe på rulleskøjter på Vestamager.

Færister

På den østlige del af Koklapperne er der opsat en del færister. Der er mulighed for fri færdsel gennem afd. 421 syd for naturcentret.

Fugletårne og -skjul

Allerede i 1990 blev der etableret et fugletårn med udsigt over Klydesøen i den del af vildtreservatet, der er aflukket for publikum. Som følge af de forbedrede forhold for fuglelivet med vandstandshævningen er der i foråret 1998 åbnet for fri offentlig adgang ad Nihøjevej til tårnet. I 1999 blev der etableret et 2-etagers fugletårn på digekronen ved sydenden af Klydesø. Dette tårn har været en succes, og er især benyttet af lokal ornitologer, der fra tårnet har god udsigt over de sydlige Vestamager og Køgebugt. Dette tårn forventes flyttet i forbindelse med digeforhøjelsen.

I 2005 er der etableret 2 fugleskjul i rørskoven i Store Høj søen. Disse fugleskjul benyttes ofte af naturvejledere fra Naturcenter Vestamager, i formidlin-

gen af fugle da man fra skjulene kan opleve vandfugle særdeles tæt på.

I forbindelse med EU-Life engfugleprojektet er der etableret et fugleskjul i grøften ved Sydmøllevej, umiddelbart ud for et område med sjåpvand. Herfra er det muligt at opleve vadefugle der fouragerer i det lave vand.

Skiltning	Skiltning i terrænet på Vestamager følger de overordnede rammer for styrelsens skilteprogram. Formen er fastlagt og velbeskrevet i Skov- og Naturstyrelsens skiltehåndbog (kraftige svenskrøde træstolper som gennemgående element). Hermed skabes et fælles udtryk for statsskovene, således at skiltene i sig selv fortæller, at området ejes af Skov- og Naturstyrelsen, og dermed gør opmærksom på de udvidede rettigheder, befolkningen har. Der er samtidig tale om et udtryk af æstetisk karakter, hvor almindelige ordensskilte erstattes af piktogrammer opsat på røde stolper, som fremtræder diskret i landskabet.
Folder	En vandretursfolder for området blev udgivet i 1984 og revideret flere gange siden, senest i 2010. Samtlige veje og stier, der er farbare for publikum, er angivet på et oversigtskort heri. Desuden er placeringen af områdets mange bålpladser, stenterne, fugletårnet og en primitiv overnatningsplads markeret. Ved naturcentret og størsteparten af indgangene til Vestamager er der opstillet folderkasser, hvorfra publikum frit kan tage folderen. På turistkontorer og biblioteker findes folderen ligeledes.
Ridning	Omkring Pinseskoven er der tidligere anlagt et ridestinet i separat tracé. Benyttelsen har imidlertid været så beskeden, at ridning er givet fri på alle veje og i kanten af alle stier på Vestamager. Dog skal ridning på golfbanens spilareal, herunder de interne stier på banearealerne, ikke være tilladt. Ridning i delområde 2 er således alene tilladt på de gennemgående veje og stier samt på naturarealerne.
Hunde	På Vestamager er der forbud mod at medtage løse hunde af hensyn til områdets dyreliv. En decideret hundetræningsbane findes dog ved skydebanerne i delområde 2.
Fiskeri	Fiskeri er tilladt i alle de søer og kanaler hvor der er lovlig adgang. Når granatrydningen er afsluttet ultimo 2010, vil det kun være i Klydesø, samt i golfbanens interne vandsystem der er forbud mod lystfiskeri. I delområde 2 er fiskeri kun tilladt i Trekantsøen og i Nordre Landvandskanal.

4.5.4 Adgang til Vestamager

Motorkørsel er ikke tilladt for publikum på Vestamager.

Modsat de fleste andre naturområder er der i øvrigt kun adgang til Vestamager gennem egentlige låger. Placeringen af lågerne ses på **figur 4**.

Bilister	Af figur 4 ses endvidere at der findes p-pladser nær de fleste indgange. Ved Otto Baches Allé/ Finderupvej har Skov- og Naturstyrelsen i 2008 anlagt en stor P-plads på Tårnby kommunes areal. Det er hensigten at P-pladsen skal betjene besøgende i naturen og på Naturcenteret. For at undgå at den benyttes
----------	--

at pendlere til Metrostation Vestamager er der indført tidsbegrænsning på 3 timer. I Kongelunden findes der også en større p-plads, men herfra er der godt og vel 1 km til Vestamager, så den benyttes næppe meget af Vestamagers publikum.

Parkeringsmulighederne vurderes generelt at være for dårlige i betragtning af Vestamagers stærkt stigende besøgstal og popularitet til friluftsliv. Problemet er størst ved p-pladsen på Otto Baches Allé / Finderupvej, der ofte er overfyldt i weekender. Dertil kan det nævnes at antallet af årlige besøgende i udstillingen er steget fra ca. 10.000 til 34.000 besøgende i de sidste 15 år.

Et særligt problem er, at der ikke er P-pladser ved Vestamager Metrostation og at alle andre P-pladser i og omkring Ørestaden er afgiftsbelagt. Der opstår derfor en trafik med parkering på naturarealets gratis P-plads for pendlere og besøgende til Ørestaden. Problemet er vanskeligt at løse, fordi problemet i Ørestaden er meget stort og anlagte P-pladser ikke opfylder kravet

Knallertkørsel

Skov- og Naturstyrelsen får en del henvendelser med ønske om tilladelse til knallertkørsel ad Kalvebod Sti, som er en stor genvej mellem Finderupvej og Avedøre Holme. Fredningsbestemmelserne giver som udgangspunkt ikke mulighed for knallertkørsel i området.

Offentlige transportmidler

Mulighederne for at komme til Vestamager med offentlige transportmidler blev drastisk forbedret i oktober 2002, da metro-forbindelsen mellem Københavns centrum og Finderupvej var færdig. Vestamager Station placering ved naturområdet - svarende til den gode adgang, der findes fra Klampenborg Station til Jægersborg Dyrehave. Mulighederne for at benytte Vestamager som udflugtsområde er dermed stærkt forbedret.

Kopi af vandretursfolder med markering af adgangsveje

Figur 4. Adgangsveje til Vestamager

Cyklister

En meget benyttet måde at transportere sig til Vestamager på i dag er på cykel. Det er der sikkert flere grunde til:

- cyklen er i forvejen et meget benyttet transportmiddel i København,
- de lige veje og store afstande, hvis man ikke vil "samme vej tilbage", indbyder til færdsel på cykel frem for til fods,
- man kan cykle på alle stier i området,
- Vestamager er meget stort, og flere attraktioner (Pinseskov, Birkedam, fugletårn, skydehøje og Klydesø) ligger langt fra indgangene.

Desuden benyttes Vestamager som grøn cykelrute af mange mennesker på vej til og fra arbejde og friluftsoplevelser. Der findes 3 regionale cykelruter på Vestamager: sti nr. 16 ad Kanalvej, sti nr. 33 ad Reservatvej-Nihøjevej-Ellevehøjvej samt sti nr. 34 ad Kalvebod Sti. Også Skydebanevej-Indvej er en vigtig stiforbindelse mellem Valby og Østamager for såvel gående som cyklende.

Tårnby Kommune drev i en årrække et gratis cykeludlån ved Finderupvej i sommerhalvåret. Denne opgave er i 2009 overtaget af Skovhjelperprojektet, der udover cykeludleje også udlejer andet friluftsudstyr.

Stigende rekreativ betydning

Publikums benyttelse af Vestamager forventes at være stigende både nærrekreativt og som regionalt udflugtsområde. Den nærrekreative benyttelse vil tiltage i takt med tilflytning til Ørestaden. Vestamagers betydning som regionalt udflugtsområde forventes øget - primært fordi metroen har forbedret områdets tilgængelighed. Men også fordi naturplejen og naturformidlingen vil bevirke at endnu flere mennesker får øjnene op for Vestamagers kvaliteter som et anderledes naturområde end de park- og skovområder der ligger omkring København. Som det eneste naturområde i regionen byder Vestamager på et storslået åbent landskab af strandenge og -overdrev med græssende kreaturer og en mangfoldighed af plante- og dyreliv.

berg, S. 1994: *Vestamager. Præferenceundersøgelse og plejeplanskitse*. Upubliceret rapport. KVL.

Jensen, F. S. 1991: *Befolkningens anvendelse af Vestamager til friluftsliv, 1985-88*. Upubliceret rapport. Det Forstlige Forsøgsvæsen.

4.6 Forsøgsvirksomhed

KVL	I delområde 4 har KVL (Den Kongelige Veterinære- og Landbohøjskole, siden sammenlagt til Københavns universitet, Life) i perioden 1991-2002 drevet en lang række forsøg inden for forskningsprojektet <i>Afgræsning med stude på Vestamager</i> . Projektet kørte som et tværfagligt samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen, KVL og Københavns Amts Naturforvaltning. Styrelsen stillede kreaturer til rådighed for afgræsningsforsøgene og varetog desuden den praktiske drift og tilsynet med dyrene. Amtet foretog naturovervågning af området og publicerer selvstændige overvågningsrapporter, mens KVL havde ansvaret for en række forskningsopgaver og rådgav distriktet om studedriften. Forskningsresultater fra projektet blev samlet i selvstændige årsrapporter, som udkom med 1-2 års mellemrum, senest i 2001
Afgræsningspraksis	Et af forskningens centrale spørgsmål var fastlæggelse af optimal græsningspraksis i relation til naturpleje, herunder belægningsgrad og bekæmpelse af bjerg-rørhvene, bevaring af karakteristisk strandengsvegetation og forbedring af ynglebetingelserne for vadefugle. Men også andre emner er behandlet i specialerapporter fra KVL, f.eks.: undersøgelse af publikums benyttelse af området & præferenceundersøgelse, landskabsplanlægning for Vestamager og bedriftsanalyse af studeproduktionen.
Ny viden	Hidtil har styrelsen gennem sin deltagelse i projektet fået styrket den generelle viden om afgræsning som naturplejeinstrument og samtidig fået mange værdifulde oplysninger specifikt om Vestamager. Blandt forsøgene vedr. ynglebetingelser for vadefugle var der således et Ph.D.-projekt, med belysning af prædation på vadefuglereder. Forsøgsområdet omfattede en langstrakt birkebevoksning (afd. 441d) nær Sydmøllehøj. Bevoksningen blev benyttet meget af krager både til redepladser og udsigtsposter. Resultatet af projektet viste tydeligt at det var ræve der var den dominerende årsag til den manglede ynglesucces hos vadefuglene, mens prædation fra krage og husskade er af minimal betydning. Det er efterfølgende bevist i praksis, da ræveskaben stort set udryddede rævene på Amager i årene fra 2003 og frem.
Københavns Universitet	Botanikere ved Københavns Universitet har i perioden 1981-2002 fulgt bestanden af brændeskærm på Koklapperne. Der registreres årligt på 4 permanente prøveflader à 1 x 0,3 m, markeret med jernpæle. Området er indtegnet på Plejekort 2 . Da Koklapperne blev naturplejet fra 2000 blev området fragehnet efter råd fra Københavns Universitet.

5. MÅLSÆTNINGER FOR DRIFTS- OG PLEJETILTAG

Overordnet fredningsformål

Da Kalvebodkilen og herunder Vestamager i 1990 blev fredet, var det overordnede fredningsformål:

“at sikre en opretholdelse og muliggøre en forbedring af de biologiske og landskabelige værdier, der er knyttet til området, samt at fastholde og regulere almenhedens ret til færdsel i området og dets anvendelse til fritidsformål iøvrigt.”

Det samlede fredningsområde er opdelt i 6 delområder med forskellige plejemyndigheder og specifikationer af fredningsformålet:

“I delområde 4 skal de biologiske interesser tillægges særlig vægt. I de øvrige delområder skal der lægges særlig vægt på de rekreative hensyn”.

Denne plejeplan omfatter delområde 2, 3 og 4, hvor Skov- og Naturstyrelsen er plejemyndighed. Målsætningerne for plejetiltag er i de følgende afsnit opstillet specifikt for hvert delområde.

Overordnede driftsmål

Det er Skov- og Naturstyrelsens grundlæggende filosofi, at det er publikums kærlighed til arealerne, der i længden er den bedste (og måske i virkeligheden eneste) beskyttelse af naturen mod byudvikling.

Vælgernes viden om og kærlighed til de grønne områder er den bedste sikring af de biologiske værdier. Grundtanken er, at publikumsbrug af arealerne ikke skal ses entydigt som en belastning af naturen, men som en væsentlig forudsætning for bevarelsen.

Dette synspunkt vil findes afspejlet i driften af Vestamager.

Det er Skov- og Naturstyrelsens langsigtede biologiske mål at vedligeholde arealet med strandengslignende vegetation på Vestamager.

I Skov- og Naturstyrelsens drift af Vestamager skal udvikling af befolkningens brug af området - jf. fredningsformålet - indgå som et vigtigt og sideordnet element til de biologisk begrundede plejetiltag.

Udenfor Klydesøområdet er det fredningens mål, at kunne give publikum fri adgang til færdsel til fods.

Hovedstaden har med Vestamager et grønt område i meget stort format lige til bymidten og dermed et helt usædvanligt og internationalt enestående element i sin struktur. Størrelsen og beliggenheden af Vestamager betragtes i sig selv som beskyttelsesværdige faktorer.

Et delmål ved tilrettelæggelsen af publikums brug er, at stier, anlæg og deres placering i videst muligt omfang skal bidrage til at modvirke konflikten mellem de enkelte brugergrupper. F.eks. søges planlægningen adskillelse mellem hurtigt kørende og gående besøgende.

Ved administrationen af området prioriteres det højt at udvikle befolkningens brug af hele Vestamager, således at der bliver et udbredt kendskab til arealets kvaliteter og så der sikres bred opbakning til den beskyttelsespolitik, som er udmøntet i fredningen af området.

Skovene

Områdernes drift vil i øvrigt ske i pagt med Skov- og Naturstyrelsens gældende strategier, og indenfor rammerne af Natura 2000-planen for Natura 2000 område 143.

For Fasanskov og Pinseskov er der specifikke målsætninger:

For den del af Fasanskov, som strækker sig mod nordøst fra Birkedam, er driftsmålet en blandet løvskov, der udformes med henblik på at sikre den bedst mulige afskærmning af motorvejen, og fortsat med naturligt indslag af birk i størst muligt omfang. De øvrige Fasanskov-partier drives derimod som græsningsskov, idet de fortsat skal indgå i foldene.

Øvrige rammer

Driften af Pinseskov er reguleret via styrelsens naturskogsstrategi, der omfatter hele Pinseskov med den sydlige del udlagt som urørt skov, resten som plukhugstskov.

På grund af nærheden af lufthavnen er tiltag i delområdet begrænset til sådanne, der kan gennemføres under respekt af reglerne for flysikkerhed i samarbejde med Statens Luftfartsvæsen.

Skov- og Naturstyrelsen erkender, at arealets relative korte historie som offentligt rekreativt område betyder, at den indsamlede viden om befolkningens brug og præferencer er relativt beskedne.

Derfor indgår det i Skov- og Naturstyrelsens overordnede målsætning for hele den statsejede del af Vestamager, at der i den kommende plejeplansperiode gennemføres dybtgående analyse af:

- Befolkningens aktuelle kendskab til Vestamager
- Den aktuelle benyttelse af Vestamager og faciliteterne
- Brugernes præferencer for Vestamagers fremtid

De efterfølgende afsnit skal derfor læses med det forbehold, at disse undersøgelser på lidt længere sigt kan komme til at påvirke målsætninger og drift.

I planperioden er Natura2000-planen i høring. Når denne høring er afsluttet og rammeplanen færdiggjort, skal der udarbejdes en Natura2000-handlingsplan. Også denne proces kan komme til at påvirke formuleringen i de efterfølgende afsnit. Natura2000-planprocessen er lidt foran plejeplanprocessen. Det er derfor Skov- og Naturstyrelsens hensigt at sørge for, at plejeplanen i høringsprocessen og færdiggørelsen tilrettes de ændringer, som Natura2000-planen eventuelt medfører, således at handleplanen kan blive identisk med plejeplanen.

5.1 Delområde 2

Fredningsafgørelsen

I fredningsafgørelsen nævnes specifikt, at der kan anlægges en golfbane på betingelse af, at almenheden sikres adgang til gående færdsel på banen.

Der kan endvidere jf. §10 tilvejebringes de publikumsfaciliteter, som er nødvendige for områdets rekreative anvendelse, forudsat at faciliteterne er beskrevet i en færdig plejeplan.

Af fredningsafgørelsens §3 fremgår det, at uddybning eller nyanlæg af afvandingskanaler kun kan foretages med tilladelse fra Naturklagenævnet.

Skov- og Naturstyrelsens mål

Delområdet skal i perioden henligge uden andre plejeindgreb end punktvis hugst af træopvækst af hensyn til nærmere udpegede botaniske værdier, jf. **kapitel 6**.

I overensstemmelse med fredningsbestemmelsernes specifikke formål (§10) er der i den forgangne planperiode anlagt en golfbane i delområde 2. Ved anlægget er der taget hensyn til de naturmæssige, landskabelige og øvrige rekreative interesser i delområdet. I **kapitel 6** findes nærmere retningslinier for den rekreative udvikling af arealet omkring golfbanen, samt plejetiltag der skal sikre de botaniske værdier i området.

Driftsmålet for fredskovsområderne er blandet løvskov, fortsat med betydeligt indslag af birk. Skoven drives som plukhugst. Den skov der skal plantes som erstatningsskov for den skov der er ryddet i forbindelse med anlægget af golfbane skal have et stort indslag af vintereg.

5.2 Delområde 3

Fredningsafgørelsen

Ifølge §11 kan der etableres:

- opholdsarealer for publikum
 - øvrige publikumsfaciliteter, som er nødvendige for områdets rekreative benyttelse
 - løvtræbeplantning i delområdets vestlige del langs motorvejen
- forudsat at de enkelte tiltag er beskrevet i en færdig plejeplan.

Desuden fremgår det af §3, at uddybning eller nyanlæg af afvandingskanaler kun kan foretages med tilladelse fra Naturklagenævnet.

Skov- og Naturstyrelsens mål

Delområdet opdeles i tre zoner, som fremgår af **Plejekort 1**. Generelt for alle zoner er, at styrelsen ønsker at forbedre de rekreative tilbud bl.a. ved anlæg af nye stier, opholdsarealer m.m.

I zone 3.1 (Fasanskoven m.v.) er det langsigtede driftsmål at opnå en blandet løvskov med hovedvægt på birk og vintereg, men med indblanding af andre løvtræarter. Fredningens mulighed for supplerende tilplantning udnyttes, ligesom der i tråd hermed generelt ikke gribes ind mod successionen fra krat og åbne biotoper til skov. Skovbevoksningerne udformes med henblik på at sikre den bedst mulige afskærmning af motorvejene mod nord og vest.

I zone 3.2 (Nordre Klapper) er driftsmålet at sikre området som græsnings-eng. Områdets navn stammer fra to større og et antal mindre holme kaldet Nordre Klapper, som fandtes i den vestlige del af zone 3.2 før inddæmningen. Holmene var op til 2 meter høje, så holmene og deres omgivelser er relativt højtliggende i forhold til de inddæmmede arealer og derfor også relativt tørre. Området har indtil 1995 henligget uden pleje og har derfor været tæt tilgroet med bjerg-rørhvene, pilekrat og spredte birkeholme. Engarealerne rummer pt. ingen kendte forekomster af særligt bevaringsværdige arter.

Siden 1995 har Skov- og Naturstyrelsen plejet området med kreaturgræsning og nedskæring af krat for at fastholde området som åben eng og overdrev. Desuden er vandstanden hævet v.hj.a. stigborde.

Omkring vådområdet (afd. 407b) ved Storehøj findes flere arter af padder.

Storehøj har en betydelig rekreativ tiltrækningskraft, bl.a. fordi højen giver en fremragende udsigt over engene mod syd. Mod nordvest kan silhuetten af Københavns bygninger og tårne ses. Desuden kan der af og til om efteråret ses rovfugletræk fra Storehøj.

I zone 3.3 Området har en relativt varieret flora af arter tilknyttet eng og strandeng, herunder flg. sjældnere arter: maj-gøgeurt, kødfarvet gøgeurt og bakke-nellike.

I denne zone er Skov- og Naturstyrelsen ifølge vandløbsloven forpligtiget til at modtage vand i dets naturlige løb (i forhold til niveauet pr. 01.05.95, hvor Ørestadsanlægget blev igangsat), herunder pligtig at tåle oprensning af organisk materiale.

Anlæggene i Ørestaden er etableret på opfyld, dvs. væsentligt over terrænet i delområdet, ca. 2-2½ m. Dvs. at udsynet over arealet er domineret af anlæggene.

I perioden 2010-14 vil Ørestadens vestgrænse blive bearbejdet. Det forudsættes, at der også her kan være brug for en slørende beplantning til at skjule hegn og vejanlæg, der bliver over det naturlige terræn. Hegnet mod Ørestaden er i dag sat ca. 3 m inde på naturarealet for at muliggøre anlægsarbejder i Ørestaden uden at beskadige hegnen. Hegnet rykkes tilbage i skel i 2010.

Som anlægget er endt i dag, virker det meget dominerende set fra naturen på Vestamager. Område 3.3 ventes derfor i perioden udviklet med skovplanter, og adgangsveje til naturområdet fra Ørestadsbeboelsesområdet..

5.3 Delområde 4

Fredningsafgørelsen

I fredningsafgørelsen er det fastslået, at fredningsformålet for delområde 4 “i første række er at bevare og pleje disse arealer som et naturområde til gavn for plante- og dyrelivet, herunder navnlig fuglelivet”.

Ifølge §12 kan der etableres:

- hytter og primitive overnatningsanlæg i Pinseskoven
 - publikumsfaciliteter ved indgangen ved Finderupvej
 - fugletårne på hensigtsmæssige steder
 - vandstandshævning eller saltvandsindtag
- forudsat at de enkelte tiltag er beskrevet i en færdig plejeplan.

I §12 er det endvidere præciseret, at tilplantning af arealer, som var ubevoksede pr. 1990, samt anlæg af kolonihaver, daghaver etc. i delområde 4 kun kan tillades af Naturklagenævnet. Desuden fremgår det af §3 at uddybning eller nyanlæg af afvandingskanaler kun kan foretages med tilladelse fra Naturklagenævnet.

Naturpleje kontra naturlig tilgroning

Fredningsbestemmelserne indeholder ikke krav om vegetationspleje for at undgå tilgroning. Hvis der ikke gennemføres vegetationspleje, vil skov- og kratbevoksningerne imidlertid brede sig på bekostning af strandenge, -overdrev og de tilknyttede plante- og dyrearter.

Skov- og Naturstyrelsens mål

Skov- og Naturstyrelsen finder imidlertid, at der som hidtil bør gennemføres en offensiv naturplejeindsats for at begrænse tilgroningen og visse steder rydde skov og krat. Dette skyldes at:

- de *biologiske* interesser iflg. fredningen skal tillægges særlig vægt
- områdets strandenge og overdrev rummer naturværdier (og dermed også rekreative oplevelsesmuligheder), der er helt unikke for Hovedstadsområdet og bl.a. hidrører fra deres betragtelige udstrækning
- området er udpeget som EF-habitatområde for at beskytte naturtypen "Atlantehavsstrandeng", der er den europæiske betegnelse for områdets strandengstype
- området er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde for at sikre ynglepladser for en række fuglearter, der er tilknyttet strandenge. Flere af arterne er forsvundet siden udpegningen, men vi er stadig forpligtet til at sikre en plejetilstand, som kan tiltrække arterne igen
- i bemærkningerne til naturbeskyttelseslovens §52 er det forudsat, at bl.a. Skov- og Naturstyrelsen plejer egne §3-beskyttede arealer således, at de ikke varigt ændrer karakter.

I delområde 4 er plejestrategien indgående overvejet forud for plejeplanen. Det skyldes følgende overordnede forhold:

- Strandengsarealerne åbnes for fladefærd i perioden, som nævnt i fredningens § 8.
- Ændrede regler for EU-landbrugspolitik.
- Problemer med at holde strandengene tilstrækkeligt våde i forårsmånederne.

I overensstemmelse med fredningsformålene kan styrelsens overordnede drifts- og plejemål for delområde 4 således opstilles i følgende tre punkter:

a) *Det åbne landskab*

- At fastholde delområdet overordnede karakter som et åbent område med

Bevoksningerne med skov og krat skal indgå som et begrænset element i området - maksimalt i den udstrækning, som fandtes ved fredningen i 1990. Bortset fra den udvikling fra krat til højskov, som finder sted i de egentlige skovområder (Pinseskov og de nordvestlige partier af Svenskeholm), er det et mål dels at undgå, at øvrige kratpartier springer i skov, dels at imødegå ny krat-fremvækst.

b) Naturpleje

- At fortsætte plejen af strandenge og -overdrev med tilhørende karakteristisk flora og fauna, bl.a. af hensyn til delområdet værdi som yngle- og rasteplass af national og international betydning for eng- og vandfugle.

Pleje- og genopretningsindsatsen prioriteres områdevist i h.t. særligt store naturværdier og særligt potentiale. Således sættes der først og fremmest ind på at bevare og forbedre strandenge og -overdrev omkring Klydesøen (afd. 441 og 452) samt på Koklapperne (afd. 421 og 411), med fortsat eller fornyet forekomst/udbredelse af disse biotopers karakteristiske planter, fugle og padder som kriterium.

c) Tiltrække publikum

At gøre Vestamagers naturkvaliteter tilgængelige og regionalt tiltrækkende for Københavns befolkning, idet den rekreative benyttelse skal udbygges under hensyntagen til naturværdierne. I området nord for Svenskeholmvej, kan der etableres nye stier ind over strandengene og i Pinseskoven, således at publikums færdsel ledes uden om de områder hvor der er størst fugleinteresser. Der kan etableres opholdssteder for publikum, herunder bålhus, på udvalgte steder. Opholdsstederne skal indrettes så de ikke virker skæmmende i landskabet.

d) Skoven

I delområde 4 findes 194 ha skovbevoksninger. Det største og mest markante område er Pinseskoven, men på Svenskeholm findes desuden en række adskilte selvgroede birkebevoksninger (henregnet til Fasanskoven).

Pinseskoven ligger mellem kote 0,25 (mod nordøst) og kote -2 meter (mod vest), hvilket er relativt højt. Vest for den lavestliggende del har de tilstødende arealer opretholdt en lav vegetation, der i karakter nærmer sig strandengens, på grund af jordens fugtighed og saltindhold. Skovområdet dækker 194 ha, hvoraf ca. 170 ha er skovbevokset, mens resten er fordelt på krat og (strand)eng.

Skoven er opstået ved naturlig tilgroning primært med birk, samt en vis kratagtig opvækst af pil, el og asp. I slutningen af 1980'erne er en del af krattet ryddet og tilplantet med andre løvtræarter.

I den sydlige del af Pinseskoven har et typisk naturligt skovbryn udviklet sig med et fliget og uregelmæssigt forløb. Her er et område på 40 ha under styrelsens naturskogsstrategi udlagt som urørt skov før 1994. Afgrænsningen af den urørte skov ses af **Plejekort 2**.

Fasanskoven ved Birkedam rummer 4 adskilte skovbevoksninger i afd. 410b

og 431c. Ialt findes 15 ha bevoksninger, som er domineret af birk af varierende alder. Birkebevoksningerne er opstået ved naturlig tilgroning i tilknytning til nogle nåletræer, som er plantet enkelte steder omkring år 1960.

Den vestligste birkebevoksning i afd. 410b har visse rekreative funktioner, idet den sikrer læ omkring et velbesøgt opholdsareal for publikum. Den afskærmer samtidig udsynet til Kalvebodmotorvejen

6. KONKRETE TILTAG I DELOMRÅDE 2

I dette kapitel omtales de terrænændringer og ændringer af vegetationsforhold, som i medfør af denne plejeplan (og under henvisning til fredningsbestemmelsernes §7) kan eller skal udføres i delområde 2 i planperioden.

Delområde 2 omfatter i alt 183 ha. Skydebaner lægger beslag på 50 ha. Golfbanen lægger beslag på ca. 50 ha. Resten af arealerne er fortrinsvist eng og krat m.v. (ca. 80 ha) samt skov.

Projektering af golfbane

Anlægget er reguleret ved lokalplannr. 377 (bilag 11).

Nedenstående retningslinier gælder for drift af golfbanen i den del af delområde 2, der ligger mellem jernbanen, Selinevej og Vejlands Allé, jf. **Plejekort 1**. Retningslinierne sikrer, at der tages de fornødne hensyn til andre interesser i delområdet. Delområdets rød- og gullistede arter, jf. de vejledende angivelser på **Plejekort 1**, skal søges bevaret og beskyttet.

- Dræning af arealet begrænses til det nødvendige for anlæggets gennemførelse, således at de mellemliggende naturarealer bevarer deres karakter af fugtige biotoper.
- Klubhus, parkeringsplads og nødvendige teknikbygninger placeres langs Center Boulevard i tilknytning til Bellacenterets p-plads og/eller i tilknytning til eksisterende byggeri ved Skyttecenteret.
- Offentligheden skal fortsat have fri adgang til alle arealerne. Publikums adgang skal etableres i overensstemmelse med lokalplanen. Der anviser et minimum for offentlig stinet om banearealet
- Der kan indrettes mindre stier i de områder hvor der ikke er golfbane.
- Der kan gennemføres beplantning i overensstemmelse med golfprojektet.
- Arealer med botaniske interesser, uden for fredsskovarealerne kan holdes fri for træer og buske ved slåning, eller afgræsning.
- Diget langs nordsiden af togbanen kan hæves for at sikre togforbindelsen imod oversvømmelser ved ekstremt højvande i Kalvebodløbet.
- Der kan etableres opholdssteder for naturbesøgende imellem golfbanespillearealet, herunder opførelse af f.eks. bålhuse og grillsteder.

Skydebanerne

Skydebanerne forventes i planperioden opretholdt med den nuværende funktion.

Der kan indrettes et jagttræningscenter ved Selinevej mellem KFK-skydebanerne og riffelskyderbanerne.

Hundetræningsbanen

Hundetræningsbanen forventes i planperioden opretholdt med sin nuværende funktion og udstrækning.

Der kan etableres en cykelsti fra Selinevej langs nordsiden af motorvejen til Kanonvej.

Botaniske hensyn

Skov- og Naturstyrelsen vil søge at bevare de kendte bestande af rød- og gul-

listede planter. De botaniske værdier i området er især knyttet til engsamfund, som vil være truet af kratagtig tilgroning. Plejen vil derfor bestå i punktvis nedskæring af krat efter behov, høstet eller afgræsning. På **Plejekort 1** ses bl.a. som nævnt en vejledende markering af de kendte forekomster af rød- og gullistede planter.

Adgangsforhold	Gående og cyklendes adgang fra øst forbedres i perioden ved gennemførelse af de i lokalplanen nævnte adgangsveje. Parkering fra denne side kan ske ved golfklubhuset, men på grund af nærhed til Ørestad og Bella Center, sker det mod betaling. Kørende adgang med gratis parkering henvises derfor til adgang via Selinevej. I sidste periode er der indrettet P-faciliteter her I perioden kan endvidere anlægges en publikumsparkering et passende sted ved stien langs motorvejen.
Skiltning	Skiltning i terrænet udbygges i perioden i fornødent omfang.
Grøfter	Skov- og Naturstyrelsen er ifølge vandløbsloven forpligtiget til at modtage vand i dets naturlige løb fra Bellacenterområdet, herunder pligtig at tåle oprensning af organisk materiale.
Prioritering	På grund af fredningens prioritering af områdets udnyttelse til intensiv rekreativ brug vil omkostningskrævende plejetiltag, i bevillingsknaphed, blive prioritet lavere i delområde 2 end i område 3 og 4.
Lystfiskeri	Der kan anlægges lystfiskerplatforme ved Trekantsøen. Placering sker efter nærmere drøftelser med Golfcenteret. Platformene anlægges så de akkurat flugter med rørskovbevoksningen. Der kan samtidig etableres opholdspladser på diget med bordebænke og bålpladser.

7. KONKRETE TILTAG I DELOMRÅDE 3

I dette kapitel omtales de terrænændringer og ændringer af vegetationsforhold, som i medfør af denne plejeplan (og under henvisning til fredningsbestemmelsernes § 7) kan eller skal udføres i delområde 3 i planperioden.

Delområde 3 omfatter ca. 340 ha arealer med skov, krat og enge.

7.1 Forbedringer for friluftslivet

Åbner naturstier

Hele delområde 3 er ryddet for granater, så der er nu åben for fladefærdsel. Derfor vil der i planperioden blive forsøgt at forbedre friluftslivets muligheder for at færdes gennem delområde 3, ved etablering af flere stier.

Der anlægges 2-4 nye opholdsarealer (med bålhuse, borde, bænke og/eller bålpladser m.m.).

Området rummer en af Forsvaret tidligere benyttet sprængplads (til uskadeliggørelse af forsagere). Sprængpladsen kan fjernes i perioden.

Faunapassage over Øresundsforbindelsen

Ved anlæg af Øresundsforbindelsens motorvej og jernbanen stillede Skov- og Naturstyrelsen krav om etablering af en faunapassage, så pattedyr og padder kan vandre mellem delområde 2 og 3. (Menneske- og faunapassagen (2 brede broer på Kanonvej) er frahegnet m.h.p. at hjortevildtet ikke skal kunne benytte den. Dette skyldes, at delområde 2 ikke er forsvarligt indhegnet, hvorfor vildtet bl.a. ville kunne løbe videre ud på Center Boulevard, jernbanen og motorvejen. Der er etableret huller i hegnet så padder og mindre pattedyr som hare og pindsvin kan passere hegnet.

Adgangsforhold

I perioden kan anlægges 5 adgangsveje fra Ørestadens vestgrænse til Kanonvej. Mindst en anlægges handicapvenligt og mindst en med adgangsmulighed for ridende.

Adgangsvejen for gående og cyklende over motorvejen og deponeringsområdet i vest bevares.

I delområde 3 er der ikke mulighed for at forbedre adgangen for gæster i bil ved etablering af P-plads, med mindre Ørestaden vælger at etablere pladsen på eget areal ved ovennævnte indgange.

7.2 Zone 3.1: Fasanskoven m.v.

Fasanskoven på ca. 55 ha er beliggende i den nordlige og vestlige del af delområde 3 (og rækker et stykke ind i delområde 4, til Birkedam). Skoven er opstået ved naturlig tilgroning, med birk som hovedtræart og en væsentlig andel pilekrat på fugtigere arealer - specielt i den nordlige og østlige del af skoven.

Forud for anlægget af Øresundsforbindelsen forventede man en lokal grundvandssænkning langs anlægget. Grundvandssænkningen har imidlertid ikke

indfundet sig.

Naturlig tilgroning	Alle arealer i zone 1 overlades til naturlig tilgroning og friholdes derfor for græsning. Indplantning af vintereg i selvsåningen kan finde sted.
Rekreative hensyn	Det nuværende stisystem løber gennem skoven på smuk vis. I syd følger stien dog motorvejen tæt på en 600 m lang strækning, hvilket giver en negativ oplevelse for den cyklende/gående. I perioden kan der udvikles friluftsfaciliteter der øger den rekreative udnyttelse af området, herunder etablering af MTB-rute og ridestier i terræn. Skoven drives med hovedvægt på de rekreative og naturmæssige interesser. Ved tynding af bevoksningerne på tør bund fastholdes/accentueres det lysåbne skovbillede med bredkronede træer (birk, asp, eg m.v.). På fugtig bund findes idag en blandet kratvegetation med pil, tørst og spredte birk. De fugtige arealer overlades til naturlig udvikling i 5-årsperioden og tyndes derfor ikke. Der kan etableres en paddedam ved shelteren "Sneppen" i Fasanskoven.

7.3 Zone 3.2: Nordre Klapper

Midt i området findes den førømtalte sprængplads, som kan fjernes i perioden.

Pleje	Styrelsen vil så vidt muligt fortsætte den igangsatte plejeindsats med henblik på at forskønne landskabet og styrke oplevelsesmulighederne for det almene friluftsliv. Der kan etableres 2 læskure til husdyr i stil med de skure der står ved Kanalvej (bilag 5). Området søges derfor plejet som åbne enge og overdrev.
Hensyn til padder	Den tidligere kratbevoksning sydvest for søerne ved Storehøj er ryddet så sol opvarmningen af søerne er øget, hvilket bl.a. vil være til gavn for padderne. Levevilkårene for padderne kan yderligere forbedres ved etablering af mindre lavvandede paddedamme nær søerne. Placeringen fastlægges i givet fald nærmere efter sondering i terrænet.
Publikum	Der kan etableres stier over engene så publikums færdsel forbedres (bilag 2). Der kan etableres opholdssteder for publikum ved Nordre klapper. Det skal indrettes så det ikke virker skæmmende i landskabet (bilag 4). Der kan opsættes et bålhus ved Store Høj og indrettes faciliteter til publikum i området ved Store Høj.

7.4 Zone 3.3: Engarealer mod øst og nord

Vegetationspleje

Skov- og Naturstyrelsen vil søge at bevare de kendte bestande af gøgeurt m.m. (markeret på **Plejekort 1**). Disse botaniske værdier er især knyttet til engsamfund, som vil være truet af kratagtig tilgroning. Plejen vil derfor bestå i punktvist nedskæring af krat efter behov.

Hegn og skrænt mellem Ørestad og Kanonvej kan i perioden sløres ved skovplantning i ca. 100 m bredt bælte med hovedvægt på tjørn og vinterreg. Den ikke tilplantede del kan afgræsses. Her vil det være muligt at indrette mindre folde.

Friluftsliv

For at sikre publikum adgang til Vestamager fra Ørestaden kan der i perioden, efter aftale med Ørestaden, etableres op til 5 låger i hegnet. Lågerne forbindes med Kanonvej med stier (bilag 6).

Der kan indrettes op til 3 opholdsarealer til publikum herunder bålhuse i området (bilag 4).

8. KONKRETE TILTAG I DELOMRÅDE 4

I dette kapitel omtales de terrænændringer og ændringer af vegetationsforhold, som i medfør af denne plejeplan (og under henvisning til fredningsbestemmelsernes §7) kan eller skal udføres i delområde 4. Desuden skitseres mere generelle retningslinier for naturplejen.

Delområde 4 omfatter ca. 1620 ha, domineret af strandeng, vådområder samt krat og skov.

8.1 Overordnet prioritering

De åbne strandenge syd for Svenskeholmvej og vest for Pinseskoven vil i perioden få den største prioritering når der skal foretages indgreb der tilgodeser flora og fauna, f.eks. at gøre engene med fugtige. Samtidig vil der ikke blive etableret publikumsfaciliteter i dette område, bortset fra de tiltag der er planlagt på selve dæmningen.

Arealerne nord for Svenskeholmvej og Pinseskoven, der er tættest på indgangene til Vestamager vil i det omfang, der er resurser, blive udviklet så der kommer flere tiltag til gavn for publikum, herunder nye stier og opholdspladser for besøgende.

8.2 Vegetationspleje i de åbne områder

I dette afsnit findes generelle retningslinier og overvejelser vedr. vegetationsplejen (især græsning) af de åbne områder, først og fremmest strandeng. Delområdet opdeles i syv zoner, for hvilke der opstilles mere specifikke retnings-

linier for planperiodens vegetationspleje. Naturgenopretningen af strandengene, i form af rydning af skov og krat, er overordnet set tilendebragt, i forbindelse med EU Life-engfugleprojektet.

8.2.1 Målsætninger

Målsætning med vegetationspleje

Skov- og Naturstyrelsens målsætning med vegetationsplejen er som nævnt i **afsnit 5.3** at sikre strandenge og –overdrev, først og fremmest på Koklapperne og i Klydesøområdet, så forholdene for disse biotopers karakteristiske planter, fugle og padder forbedres. Den hertil påkrævede intensive pleje defineres derfor som *vadefuglegræsning* (især til gavn for ynglende rødben, viber og strandskader), hvor arealerne holdes som “kortklippet” strandeng. Græsningstrykket fastlægges med henblik herpå.

Rørsump

De eksisterende rørsumpe kan udgøre en undtagelse fra ovennævnte princip derved, at bl.a. ”Liste 1-arten” rørhøg er afhængig af rørskov. Ved evt. rørskår eller anden fjernelse af tagrør skal der derfor efterlades tilstrækkelige urørte partier til, at tagrørsafhængige arter ikke fordrives.

I forbindelse med digeforhøjelsen mistes en del rørskov. Der genetableres som kompenserende foranstaltning rørsump ved at flytte kreaturhegnet, så arealet med rørsump bevares.

Anlæg

I planperioden kan der i fornødent omfang etableres drikkebrønde el.lign. til de græssende dyr. Endvidere fangfolde og læskure (af samme tilsnit som de eksisterende) i det omfang, græsningsstrategien nødvendiggør det. Desuden kan der etableres fugleskjul og badebroer ved dæmningen.

Afbrænding

Der kan i plejeperioden udføres afbrænding af vegetationen som førstegangspleje, især af bjergørhvene.

8.2.2 Zoneret vegetationspleje

I dette afsnit behandles delområde 4 opdelt til syv zoner med forskellige udgangspunkter eller retningslinier for vegetationsplejen: Klydesøområdet, Koklapperne SØ, Koklapperne NV, Svenskeholm, Villahøj-området, statens areal øst for Pinseskoven samt Tårnby Kommunes areal. Den nuværende status for hver zone gennemgås kort, hvorefter der opstilles retningslinier for vegetationsplejen.

Inddelingerne fremgår af indtegning på **Plejekort 2**.

Klydesøområdet

I Klydesøområdet (afd. 441, 451 og 452) findes 300 ha strandeng. Der er et relativt højt saltindhold i jord og vand samt en grundvandsstand nær jordoverfladen i kraft af at alle grøfter er tilstoppet. I udgangspunktet er der således gode betingelser for strandengsflora, fugleliv og padder. Det er i klydesøområdet der er registreret flest ynglende vadefugle.

Plejen fortsætter som hidtil med græsning højt prioriteret. Der kan i perioden eksperimenteres i perioden med vintergræsning, herunder med om periodevis vandsænkninger kan øge græsningen af tagrør.

Der kan etableres op til 2 læskure til husdyr i stil med de skure der står ved Kanalvej (bilag 5).

Der kan etableres tiltag med overrisling af strandengene i forårsmånederne, med grundvand.

Koklapperne SØ

Dette ca. 100 ha store strandengsareal er indtil videre det eneste område på Vestamager, der vil kunne plejes med slåning af vegetationen. At benytte denne mulighed er imidlertid mindre aktuelt, idet arealet i perioden 1992-98 er blevet opdelt i hegnede folde og plejet ved afgræsning med heste, får og kreaturer. Der er opført et antal læskure til de græssende dyr.

Antallet af ynglende vadefugle i området er mindsket markant i 1990'erne.

Zonen drives i perioden med *vadefuglegræsning*. Bjerg-rørhvenen kan om nødvendigt bekæmpes med slåning og afbrænding, kombineret med græsnin-gen.

Koklapperne NV

Denne del af Koklapperne var friholdt for afgræsning grundet Københavns Universitets botaniske prøveflader i området indtil 2000. Da naturplejen star-tede i 2000 blev området med brændeskærm frahegnet. Senest er områderne med blå iris frahegnet i 2009. Udover de 2 fulgte arter – brændeskærm og blå iris - rummer den nordøstlige del følgende rødlistede planter: øresunds-hønsetarm, kost-nellike og eng-ensian. Områdets strandengs- og overdrevs-vegetation er derfor af national botanisk interesse.

Zonen plejes så vidt muligt ved græsning (*vadefuglegræsning*) i plejeperio-den.

Tidligere fandtes der en sammenhængende bevoksning af bjerg-rørhvene i den nordvestlige del. Skov- og Naturstyrelsen har med held reduceret arealet med bjerg-rørhvene betragtelig ved en kombination af vinterafbrænding og tidlig afgræsning. Vinterafbrændingen kan fortsættes.

Permanente opstemninger af sidegrøfter kan gennemføres, når ammunitions-rydningerne er tilendebragt.

Der kan etableres op til 2 læskure til husdyr i stil med de skure der står ved Kanalvej (bilag 5).

Svenskeholm

Dette relativt højtliggende område gives omtrentlig afgræsning indadtil ved kote -1 meter og omfatter således afd. 431, hovedparten af afd. 410 plus lidt af afd. 432. Området er, som ved fredningen, en mosaik af strandeng (hvor - i hvert fald i dag - bjerg-rørhvene er fremherskende) og større eller mindre krat- og skovbevoksninger domineret af hhv. pil og birk. Afgræsning påbe-gyndtes i 1995 og omfatter hele området på nær Birkedam og skovpartiet nordøst herfor.

I planperioden vil området fortsat blive plejet med afgræsning, gerne med mere ekstensivt græsningstryk, end de øvrige græssede arealer

Der kan etableres op til 2 læskure til husdyr i stil med de skure der står ved Kanalvej (bilag 5).

Villahøj-området

Området omfatter afd. 451, det meste af afd. 432 samt den østlige del af afd. 410. Hele området afgræsses idag af kreaturer. Græsningen påbegyndtes i afd. 432 i 1992. Botaniske interesseområder findes nær Villahøj (strand-nellike) og i den sydligste del (øresunds-hønsetarm).

De centrale og sydlige partier er strandeng uden tæer og buske. I planperioden tilstræbes *vadefuglegræsning*. Hvis der bliver behov for at prioritere indsatsen, opretholdes græsningsplejen først og fremmest i afd. 432 af hensyn til de botaniske interesser og kontinuiteten.

Når ammunitionsrydningen er afsluttet, kan vandstanden hæves ved et stemmeværk ved Svenskeholmvej. I overensstemmelse med topografien kan zonen gøres markant vådere end omgivelserne i den tørre del af året

Gl. strandeng øst for Pinseskoven

Dette område omfatter afd. 464-468's eng- og strandengsarealer, som tilsammen dækker 56 ha. Hele området er længe blevet afgræsset af heste. Plejeeffekten af hestegræsningen har været stor, idet vegetationen er græsset ned til ca. 5 cm. Området ligger ovenfor kote 0 og har således været strandenge før Vestamager blev inddæmmet.

I planperioden tilstræbes området fortsat plejet til *vadefuglegræsning*. Ved nedskæring eller flytning af hegn søges skovens østgrænse fastholdt/tilbagetrængt.

Tårnby Kommunes arealer

Til at fremme ynglemulighederne for strandtudse og den grønbrogede tudse på arealerne fra Frieslandsvej til porten ved Kongelunden uddybes ca. 5 grøftelignende aftegninger i jordoverfladen med ca. 30-50 cm, bredde 1 m og med afrundede brinker i 10 til 15 meters længde. Birkeskoven i den sydlige del udtyndes så solen bedre kan opvarme tudsernes ynglesteder. De åbne engområder i den nordlige del med engmyrer vedligeholdes ved afgræsning, og eventuelt yderligere rydning af enkelte træer og buske.

Hjortebestanden Dåvildt

I plejeplanperioden indhøstes erfaringer med balancen mellem tilgang og afskydning, og niveauet søges stabiliseret ved til en sommerbestand på ikke over 500 dyr.

8.3 Skovbevoksninger

Pinseskoven

Følgende retningslinier gælder for urørt skov i Pinseskoven:

- Der udføres ikke forstlige tiltag af nogen art (hugst, sankning, plantning, jordbearbejdning, gødskning eller afvanding). Dog kan enkelttræer, som vurderes at være til fare for publikum eller som blokerer befæstede veje, nedskæres.
- Ekstensiv græsning er ønskelig, sådan at det bliver kreaturerne, der skaber og vedligeholder skovbrynet samt opretholder eller danner lysninger i skovområdet.

I sidste planperiode er indført ekstensiv græsning af den vestlige del i sammenhæng med Klydesøens bredzone; denne græsning opretholdes.

- Udpegningen til urørt skov er ikke til hinder for, at dele af området påvirkes eller oversvømmes i forbindelse med vandstandshævning ved naturgenopretning.
- Skovens grøftesystem kan opretholdes, men grøfterne oprenses ikke.

Resten af Pinseskoven (130 ha) er under styrelsens naturskogsstrategi udlagt til plukhugst drift. For plejeplanperioden gælder følgende retningslinier:

- Der foretages ikke flere kulturanlæg (men de allerede anlagte kan plejes).
- Græsningsdyr har adgang til skovens østkant m.h.p. via ekstensiv græsning at vedligeholde skovbrynet, samt om muligt opretholde eller danne lysninger i skovområdet.
- Skovens grøftesystem opretholdes, men grøfterne oprenses ikke.
- Publikumsfaciliteterne kan udbygges med nye stier.

Anvendelse	Plukhugst drift (ha)	Urørt skov siden 1994 (ha)
Birk	84,5	39,4
Eg	22,8	--
Lind	8,8	--
Ask	1,4	--
Strandeng	8,5	3,1
Eng	3,4	--
I alt	!Udefineret bogmærke, OVER	42,5

Status pr. 1.1. 2010 for Pinseskovens arealer med urørt skov og plukhugst under naturskogsstrategien.

Fasanskoven ved Birke-
kedam

Bevoksningen plejes ligesom zone 3.1, Fasanskoven.

De øvrige birkebevoksninger i afd. 410b og 431c indgår i græsningsfoldene. Bevoksningerne giver læ for dyrene, og det nuværende landskabsbillede vurderes at være attraktivt for publikum. Bevoksningerne søges derfor fortsat holdt med afgræsning sammen med de omgivende arealer på Svenskeholm.

Klydesøområdet

I Klydesøområdet er der siden 1992 ryddet krat og skovbevoksninger af hensyn til naturværdierne - specielt fuglelivet. Senest er der de sidste bevoksninger fjernet, i forbindelse med EU-Life engfugleprojektet. Tilbage er der nu kun bevoksning langs Nihøjevej til fugletårnet og en mindre skyggegivende bevoksning ved fangefolden ved Enghøj. Disse bevoksninger opretholdes.

8.4 Fugtighedsforhold

8.4.1 Generel fugtighed

Hele området er drænet gennem et stort antal stikgrøfter, hvilket resulterer i at strandengene tørrer ud tidligt på sommeren i tørre år. Den tidlige udtørring er til ulempe for såvel ynglende vadefugle som strandengsfloraen og det tilhørende insektliv.

Tilstopning af grøfter

Til styrkelse af engpræget via en generelt større fugtighed ønskes overfladeafstrømningen gennem stikgrøfterne bremset. På langt sigt kan dette opnås ved at undlade at oprense grøftesystemet, men processen kan fremmes ved punktvist tilkastning af stikgrøfter med jord, som afgraves kanten af stikgrøften opstrøms. Dette er allerede sket på udvalgte arealer i de forgangne planperioder.

Stemmeværker

En anden metode er at sætte stemmeværker op. Således er der forbindelse med EU-Life engfugleprojekte etableret et 20 stemmeværker på de større afvandingskanaler, hvilket har givet mere fugtighed i nærområdet opstrøms stemmeværkerne.

Styrelsen vil i planperioden fortsætte indsatsen for at ”holde på vandet” i delområdet – jævnfør afsnit 8.1 vedr. områdevis prioritering og arbejds gang. Metodevalget – grøftetilstopning eller stemmeværk – vil blive truffet for enkeltområderne undervejs. Sideløbende vil der blive opsamlet erfaringer vedr. tiltagenes virkninger, såvel lokalt som for områdets samlede vandhusholdning.

Paddehuller

I den forgangne periode er der gravet 3 nye vandhuller i området omkring Naturcenteret, som en hånds rækning til den akut truede bestand af grønbroget tudse på Vestamager. Der er ligeledes etableret 5 nye paddehuller i Klydesøområdet, som kompenserende foranstaltninger i forbindelse med digeforhøjelsen.

I planperioden vil styrelsen etablere nye lavvandede, soleksponerede paddehuller à op til ca. 150 m² på et eller flere steder hvor det forventes at være til gavn for de sjældne padder. Paddehullerne bør etableres på efterfølgende hårdt afgræssede arealer.

For placering i Klydesøområdet kan tale områdets velegnethed som levested for begge de sjældne arter, samt at egentlig vandhulsgravning kan erstattes af 10-20 cm dybe afskrabninger på vinteroversvømmet strandeng.

Vandhuller ved naturcenteret

De eksisterende vandhuller ved Naturcenteret benyttes i stort omfang til forskellige former for naturundervisning af børn. Såfremt Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at der er behov for at udvide antallet af paddehuller ved Naturcenteret til undervisningsbrug, er området mellem Kanovvej og Grantvej velegnet, og der kan i perioden anlægges 1-2 nye huller.

8.4.2 Klydesøen

Fastlæggelse af vandstand

Vandstanden fastlægges til det niveau, der i november 1997 blev aftalt med Københavns Lufthavne A/S (KLH).

Med det til enhver tid værende forbehold fra KLH (vedr. regulering ved uventet udvikling i områdets fugle) opretholdes i planperioden den nuværende indstilling af pumpen til kote -2,42. Hvilket giver en maksimal vandstand på kote -2,37.

Efterårssænkning af vandstanden

I en periode efter ynglesæsonen indstilles pumpen til kote -2,60, så vandstanden sænkes for at give kreaturerne øget adgang til at nedgræsse og nedtræde tagrørsbevoksningerne, så søens bredder ikke lukker til i tagrør. Der kan eksperimenteres med både vandstand og periodelængde med henblik på at nå det bedste resultat.

8.4.3 Hejresøen

Søen er naturligt afgrænset af skrænter og afvandes gennem et rør.

Der stiles mod et søareal i hele det lavtliggende område, med størst muligt sjapvandsareal i den østlige ende. Dette er nået ved kote -1,79 i overløbet.

Efterårssænkning af vandstanden

Siden Hejresøen blev etableret ved en vandstandshævning i 1992, er søens bredzone i stor hast groet til med tagrør, som nu truer med at lukke de åbne vandflader i løbet af få år. Vadefugle og svømmeænder, af hensyn til hvilke søen blev dannet, må forudses at blive trængt bort fra søen derved. I hele den forgange planperiode har rørdrum ynglet ved søen.

Derfor er søens østlige bredzone inddraget i den eksisterende græsningsfold i afd. 468, så dyrene har adgang til at græsse og nedtrampe tagrørsbevoksningerne omkring søen. Søens vandstand sænkes i en periode efter ynglesæsonen, så dyrene får udvidet adgang til at græsse tagrørsbevoksningerne. Jf. ovenfor kan der gøres forsøg med periodens placering og sænkningens størrelse for at opnå den ønskede effekt. Den vestlige bredzone friholdes for græsning af hensyn til rørdrummen.

8.4.4 Saltvandsindtag

Der har fra flere sider været forslag om at lede saltvand fra Køge Bugt ind på Vestamager for at genskabe en saltpåvirkning af strandengene og dermed forbedre livsbetingelserne for de salttolerante plante- og dyrearter. I 1993 lavede Skov- og Naturstyrelsen sammen med KVL en undersøgelse, hvor der blev udført regelmæssige målinger af saliniteten i Køge Bugt og 6 steder i varierende afstand fra dæmningen på Vestamager.

Undersøgelsens resultater er i **tabel 1** opstillet i forhold til målestedernes afstand fra dæmningen. Som det fremgår af tabellen var der en klar sammenhæng mellem saliniteten på strandengene og afstanden til dæmningen således, at Klydesøen og arealerne nærmest dæmningen havde højest salinitet. Vandet i selve Klydesøen havde et meget svingende saltindhold, som i gennemsnit var på niveau med saltindholdet i Køge Bugt. I tørre perioder om sommeren

blev saliniteten i Klydesøen dog højere p.g.a. fordampning af søens vand. Strandengsarealerne i større afstand af dæmningen er imidlertid næsten blevet ferske som følge af årtiers udvaskning af salt. På længere sigt er dette en alvorlig trussel mod den eksisterende strandengsvegetation og det tilhørende dyreliv, som må forventes at blive udkonkurreret af fersk engvegetation med tiden.

Undersøgelsen viser, at der ikke kan forventes nogen nævneværdig positiv effekt på plante- og dyrelivet ved etablering af et saltvandsindtag til *Klydesøen*.

Målested	Salinitet	
	Gns. %	Max. %
Køge Bugt	0,92	1,25
~ 100 m fra dæmning, Klydesøen	0,88	1,71
~ 400 m fra dæmning	0,44	0,77
~1000 m fra dæmning, ved Mosehøj	0,15	0,21
~1600 m fra dæmning, ved Nihøj	0,19	0,28
~2500 m fra dæmning, ved Villahøj	0,09	0,16

Tabel 1. Salinitet i Køge Bugt og på Vestamager i varierende afstand fra dæmningen. Sammenstilling af data fra KVL's årsrapport 1993, s. 10.

Strandengene i større afstand af dæmningen kunne derimod have gavn af en saltpåvirkning. Der har været forslag om en rørledning mellem Køge Bugt og Svenskeholm samt Koklapperne, så saltvandet kan sive ud på disse arealer og videre sydpå gennem afvandingsnettet. Imidlertid er forslaget af flere grunde problematisk. Københavns Amt har således meddelt, at vandet i Køge Bugt ikke er tilstrækkelig rent til, at man vil tillade, at det kommer ind på de §3-beskyttede strandengsarealer på Vestamager. Der er især tale om et forhøjet næringssaltindhold, som ikke anbefales tilført naturområdet.

Der sker en løbende tilgang af saltholdigt grundvand. I perioden søges vurderet omfanget heraf, samt muligheden for ad teknisk vej at øge effekten

8.5 Publikumstiltag

Ifølge fredningsbestemmelserne er der krav om, at anlægsarbejde og tilstandssændringer i terræn og vegetation behandles i en plejeplan. I det følgende beskrives fortrinsvist sådanne fysiske tiltag.

Benyttelse og beskyttelse

Styrelsen vil arbejde for en fortsat udbygning af delområdets publikumsfaciliteter efter afvejning af de delvist modsatrettede hensyn til benyttelse og beskyttelse. Målet er at sikre Københavns befolkning (og turister) de bedste muligheder for at opleve Vestamager og områdets naturværdier. Samtidig tilstræbes strandengenes karakteristiske og værdifulde dyre- og planteliv som hidtil beskyttet mod forstyrrelser.

Vestamagers størrelse betyder imidlertid, at der er gode muligheder for at styre publikums færdsel til de arealer, der kan tåle en stor besøgsintensitet, og bort fra mere sårbare områder (ynglelokaliteter, sjældne planter m.v.).

I perioden ventes igangsat en undersøgelse af publikums anvendelse jævnfør afsnit 5.

Adgangen til delområde 4 er begrænset. Der findes 12 indgange fra de omliggende områder:

Fra Kongelunden

Frieslandsvej

Hilversumsvej

Ugandavej

Ryomgårdsvej

Ugandavej

Otte Baches Alle/Finderupvej

Sti fra Avedøre over Kalvebodbroen og

4 indgange fra Ørestad syd

Alle adgangsveje fremtræder som lokale og med ingen eller begrænset P-adgang. I perioden optages drøftelse med Tårnby kommune om muligheden for at etablere flere og bedre adgange og om muligt bedre P-mulighed.

8.5.1 Naturcenter Vestamager

Traktørsted

Naturcentret er som nævnt i **afsnit 4.5** opført i de seneste plejeplanperioder som et klyngebyggeri med 10 bygninger. På **Plejekort 2** er den planlagte placering skitseret. Senest er Traktørstedet opført i 2008.

Udbygning

I 2009 har Skov- og Naturstyrelsen indgået en aftale med et privatfirma omkring pony-udlejning umiddelbart syd for Naturcenteret. Et af læskurerne ved Kanalvej er udgangspunkt for ponyudlejningen. Der kan i perioden bygges et egentlig rideetablisement umiddelbart øst for Naturcenteret ved Kanalvej. Rideetablisementet kan indeholde hestestald, lade, opholdsrum for ansatte, gæster og toiletfaciliteter.

Det nuværende Friluftshus kan suppleres af en ny større og mere tidssvarende bygning, så der bliver de nødvendige medarbejderfaciliteter til naturhjelperne, samt plads til friluftsudstyr m.m.

Naturskolerne kan efter behov, og efter godkendt plan udbygges, idet omfang benyttelsen nødvendiggør det.

P-plads

Der kan etableres en P-plads til ansatte på naturcenteret umiddelbart nord for det offentlige toilet.

Himmelhøj

Kunstneren Alfio Bananno skabte, på bestilling fra Skov- og Naturstyrelsen, i 2004 naturlegepladsen Himmelhøj. Himmelhøj består af 3 selvstændige elementer, Amager Arken, Insektskoven og Ildstedet.

Skov- og Naturstyrelsen kan udvide naturlegepladsen med yderligere 2 elementer i samme stil som de eksisterende.

8.5.2 Strandoverdrevet i øst.

I forbindelse med EU Life-engfugleprojektet er der etableret 2 nye stier i området ind igennem foldene. Én fra Ugandavej til Kanonvej og én fra Ryomgårdsvej til Kanonvej.

Arealet er ryddet for forsagere. I planperioden kan derfor etableres nye stier til afkortning af publikums ture i området.

Hovedvægten lægges på opgradering af selvopståede trampestier. 1-2 større hovedstier øst/vest over arealet kan etableres i perioden (bilag 2).

Der kan laves midlertidige installationer i tilknytning til de løbende udstillinger. Installationerne må ikke virke skæmmende i landskabet.

Af æstetiske grunde bevares vegetationen af tjørn i et smalt bælte langs Kanalvej.

Langs Kanalvej ligger dansk korttegnings grundkilometer markeret med granitpæle. Det er et kulturminde om trianguleringens barndom og beskyttes og bevares som sådan.

I planperioden aftales med Kort- og Matrikelstyrelsen, hvordan området bedst plejes for fortidsmindet og om eventuel formidling af det.

Ved publikumsområdet ved Ugandavejsporten kan der etableres faciliteter for publikum herunder bålhus m.m.

8.5.3 Koklapperne

Området bliver ryddet for granater i perioden, det betyder at personer der ikke har haft et sikkerhedskursus ved forsvaret, nu også kan færdes på hele fladen.

8.5.4 Svenskeholm og Klydesøområdet

Der findes 2 fugletårne i området. Det ældste for enden af Nihøjevej midt på strandengene i Klydesøområdet. Desuden findes der et fugletårn på dæmningsen for enden af Sydmøllevej. Dette tårn vil blive flyttet i forbindelse med digeforhøjelsen. I forbindelse med EU Life-engfugleprojektet er der bygget et fugleskjul i grøften ved Sydmøllevej, hvor det er muligt at opleve strandengenes fugleliv tæt på.

Desuden findes der en formidlingsbro i Køge bugt med landanlæg mellem fugletårnet og Sdr. pumpestation.

Der kan der anlægges publikumsfaciliteter, herunder bålhus, i området (bilag 4). Der kan etableres en shelter ved Birkedamssøen. Der kan etableres fugleskjul og boardwalk i Birkedamssøen.

Der kan etableres op til 3 fugleskjul på digekronen på det forhøjede kystdige. Desuden kan der åbnes for offentlighedens færdsel på den gamle digekrone, når digeforhøjelsen er færdigetableret. Se også Naturklagenævnets afgørelse bilag 7.

Der kan etableres en cykel- gangsti på toppen af den gamle digekrone. Så man kan færdes fra Kalvebodbroen til Kongelunden langs Køge bugt, uden for den lukkede del af fuglereservatet.

8.5.5 Pineskoven og Hejresø

Der findes allerede 3 sheltere i Pineskoven. Den ældste, Ålen, i skovens vestlige skovbryn. Bekkasinen ved den primitive overnatningsplads ved Ottehøjevej og endelig Viben ved Nike.

Skoven er egnet til publikumsbetjening. Indretninger som sheltere, bålhuse, bålpladser o.l. kan etableres i perioden. Der kan anlægges cykel- og gangstier i Pineskoven (bilag 2 og 4).

Det gamle fugletårn ved Klydesø, kan flyttes og placeres ved Hejresø (bilag 3).

9. HØRRINGSSVAR.

I henhold til Overfredningsnævnets kendelse af 14.11.1990, § 15, skal plejemyndigheden hvert 5. år udarbejde en plejeplan.

I henhold til fredningen skal følgende have lejlighed til at udtale sig:

Danmarks Naturfredningsforening
Friluftsrådet
Dansk Ornitologisk Forening
Dansk Botanisk Forening
Københavns Kommune og
Tårnby Kommune

Nærværende plejeplan har været i høring fra 2. juni til 5. juli 2010. Høringen har dels været direkte ved udsendelse, dels ved optagelse på SNS-nettet, høringer. Foruden de i fredningen specifikt nævnte har følgende haft lejlighed til at udtale sig:

Københavns Lufthavne A/S
Statens Luftfartsvæsen
Royal Golf Center A/S

By og Havn I/S (Ørestad)

Derudover har en enkelt borger, Michael Breum, afgivet bemærkninger.

I alt er der modtaget 8 høringsvar.

Bemærkningerne gennemgås nedenfor.

Ved læsning af Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstadens stillingtagen til de afgivne bemærkninger skal man erindre sig, at plejeplanen ikke er en samlet plan for driften af Vestamager, men en formel håndtering af tiltag, der kræver tilladelse efter fredningen, og hvor formel ansøgning til Fredningsnævnet erstattes af plejeplanen efter en i fredningen nærmere foreskrevet proces.

Ikke alle høringsvar har haft dette særlige forhold for øje. Der vil derfor være en række bemærkninger, der falder udenfor plejeplansprocessen og ikke omfattes af plejeplanen som instrument.

I den efterfølgende gennemgang vil disse høringsvar få betegnelsen ”giver ikke anledning til ændring” i plejeplan-sammenhæng.

Forslag af denne art, der altså ikke fører til ændringer i det foreliggende udkast til plejeplan, kan alligevel opsamles som tanker og idéer til den fremtidige drift af arealerne i det omfang, det ikke strider mod fredningen eller andre formelle bestemmelser eller imod Skov- og Naturstyrelsens politik for driften af arealerne.

Alle høringsvar er optaget som bilag 12.

Danmarks Naturfredningsforening

Foreningen finder overordnet, at mål og handleplaner er gode, men at naturhensyn i delområde 2 bør opprioriteres.

Plejeplaner bør ifølge Danmarks Naturfredningsforening indeholde retningslinier for pleje af golfbanens areal, herunder nye §3 områder. Endelig påpeger DN støjen fra skydebanen som et problem og foreslår, at plejeplanen skaber mulighed for forhøjelse af voldene omkring banen.

Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstaden deler i det store og hele DN's opfattelse. Det er imidlertid valgt ikke at regulere golfbanens forhold gennem plejeplanen, idet banen endnu ikke er endelig godkendt. Godkendelsen vil ske i forhold til lejeaftalen og i samarbejde med Københavns Kommune i forhold til lokalplanen og til naturbeskyttelseslovens generelle bestemmelser. Denne godkendelse/regulering er endnu ikke på plads ved plejeplanens udarbejdelse. Det forventes at blive færdiggjort ultimo 2010. De nævnte bestemmelser er væsentligt strammere end plejeplanen. Se i øvrigt svaret til Golfcentret nedenfor.

Volden nord for jernbanen ventes forhøjet i perioden. Det sker med hjemmel i en anlægslov og er derfor ikke medtaget i plejeplanen.

Om den generelle opprioritering af naturplejen i delområde 2 udtales, at det ikke svarer til fredningens prioritering. Da plejeplanen er 5-årig, og midlerne forventes at være endda særdeles knappe i de kommende år, er det næppe realistisk at opprioritere indsatsen.

I øvrigt bemærkes, at en opprioritering af naturplejen efter bestemmelserne i fredningen ikke kræver tilladelse, og derfor kan ske, hvis muligheden viser sig uden at være forudsat i plejeplanen.

DN's høringssvar giver på den baggrund ikke anledning til ændringer i plejeplanen.

Dansk Ornitologisk Forening

DOF stiller nogle meget konkrete forslag til ændringer i plejeplanen:

- Arternes rødlistestatus bør revideres
- Bedre talgrundlag end det anvendte bør indarbejdes

Begge forslag imødekommes. Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstaden vil rette henvendelse til DOF om ændringer før udsendelse af den endelige plejeplan.

- Plejeplanen udsættes, til Natura 2000-planen er godkendt.

Imødekommes ikke, da Skov- og Naturstyrelsen af hensyn til tilladelse til arbejder, der står lige for, ikke kan afvente en endelig Natura 2000-plan. Imidlertid er der mulighed for at ændre i plejeplanen, hvis Natura 2000-planen kræver det.

- Plejeplanen bør omfatte arealer udenfor fredningsområdet.

Imødekommes ikke af formelle grunde. Plejeplanen knytter sig formelt alene til fredningsbestemmelserne. Skov- og Naturstyrelsen er imidlertid enig med DOF i, at arealerne uden for er af betydning for helheden. Drøftelserne med DOF herom i forhold til den daglige drift vil som hidtil ske dels i Brugerråd Syd, dels ved det årlige møde med DOF-caretaker-gruppen.

- DOF foreslår og begrundet en øget regulering (begrænsning) af den frie færdsel på arealerne.

Imødekommes ikke af formelle grunde. Offentlighedens adgang til Vestamager er reguleret i detaljer i Overfredningsnævnets kendelse § 8 og i Bekendtgørelse om Amager Vildtreservat Nr. 230 af 21.02.07. Denne regulering beror på et kompromis aftalt med mange parter og er udtryk for en afvejning af hensynet til beskyttelse og til den offentlige adgang. Skov- og Naturstyrelsen er opmærksom på, at DOF i denne afvejning ikke opnåede opfyldelse af alle ønsker.

Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstaden opfatter denne (politiske) afvejning som rammerne for driften af Vestamager.

Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstaden finder ikke, at afslutningen af ammunitionstrydningen bør være anledning til ændringer i dette kompromis.

Imidlertid synes det ikke at være et større problem. Plejeplanen er allerede indrettet sådan, at den kanaliserede færdsel holdes væk fra de viste arealer. Skov- og Naturstyrelsen er indstillet på fortsat at tage dette hensyn. Såfremt den offentlige adgang til at færdes uden for veje og stier mod forventning tager et omfang, der er til væsentlig ulempe, er enheden indstillet på at anvende fredningens § 8 stk. 3 samt reservatbekendtgørelsen til at fremsætte forslag til imødegåelse af problemet.

DOF stiller en række vilkår for at kunne gå ind for færdsel langs havdige-
ters side.

Skov- og Naturstyrelsen, Hovedstaden er enig heri. Medtagelse i plejeplanen giver tilladelse i forhold til fredningen. Herudover kræves tilladelse efter reservatbekendtgørelsen. Ansøgningsproceduren vil tage højde for de af DOF påpegede forhold. Forslaget giver ikke anledning til ændringer i plejeplanen.

Ud over de ovennævnte mere principielle betragtninger indeholder DOF's høringssvar en række kommentarer, der ikke eller kun i beskedent omfang sigter på selve plejeplanen, men må nærmere opfattes som generelle kommentarer til driften. Høringssvaret giver anledning til få kommentarer fra Skov- og Naturstyrelsens side.

*Plejeplanen imødekommer allerede DOF's bemærkninger til dåvildtbestanden. I den kommende periode eksperimenteres med en reduktion til **ikke over** 500 dyr. Vi venter, at det bliver en del lavere. Planen lægger alene en øvre grænse.*

§ 3 område i delområde 2: Skov- og Naturstyrelsen er enig med DOF. Tilstanden er ikke tilfredsstillende. Se besvarelse til DN og Golfcentret.

Vi noterer os Ringmærkningscentralens interesse og drøfter sagen nærmere.

Tårnby Kommune

Ingen bemærkninger.

Københavns Lufthavne A/S

Københavns Lufthavne har ikke egentlige bemærkninger til plejeplanen, men ønsker en effekt på øgning af antallet af overvintrende grågæs og bramgæs undersøgt nærmere.

Skov- og Naturstyrelsen deler Lufthavnens opfattelse og vil søge bevillinger til en analyse og nedsætte en følgegruppe. Giver ikke anledning til ændringer i plejeplanen.

Statens Luftfartsvæsen

Påpeger samme problem som Lufthavnen og henstiller, at der søges bevilling og nedsættes en følgegruppe.

*Skov- og Naturstyrelsen deler Luftfartsvæsenets opfattelse og vil søge bevil-
linger til en analyse og nedsætte en følgegruppe. Giver ikke anled-
ning til ændringer i plejeplanen.*

'Royal Golf Center A/S

Golfcentret anfører, at plejeplanen ikke harmonerer med tilstedeværelse af golfbane som overordnet mål i lokalplanen.

*Der synes at være en misforståelse af formalia. De overordnede mål er Over-
fredningsnævnets kendelse fra 1990. Heri hedder det (§ 10): "En golfbane
må dog kun anlægges på betingelse af, at der sikres almenheden mulighed for
gående færdsel over dette anlæg" og videre: "Beføjelsen kan kun udøves,
når den pågældende foranstaltning er i overensstemmelse med en plan som
nævnt i § 15".*

*Med andre ord er det efter kendelsen golfbanen, der skal tillempes plejepla-
nen og ikke omvendt. Golfcentrets detaljerede indvendinger mod plejeplanen
vurderes i det efterfølgende i overensstemmelse hermed.*

Golfcentret retter indsigelse mod ophør af oprensning af afvandingsgrøfter og kanaler. Side 6.

*Der er tale om en misforståelse. Teksten side 6 beskriver en generel politik på
hele området, der allerede er gennemført.*

*Den konkrete bestemmelse vedr. delområde 2 er modificeret i forhold til den
generelle politik og findes side 49.*

Bemærkningen giver ikke anledning til ændringer i planen.

Golfcentret retter indsigelse mod anlæg af en jagtskydebane.

*I den forløbne plejeperiode har der i forbindelse med lokalplanlægningen af
golfbanen været drøftet at inddrage det pågældende areal til intensive re-
kreative anlæg. Kommunen ønskede en gocartbane, og Skov- og Naturstyrel-
sen ønskede muligheden for miljøvurdering af at inkorporere en jagtskydeba-
ne i den nuværende skydebane. Plejeplanen holder denne mulighed åben. Der
er ikke herved taget stilling til, om banen kan indrettes i forhold til miljølov-
givningen.*

*Plejeplanens tekst sikrer imidlertid, at der ikke sker planlægning af motor-
sportsbane uden særtilladelse fra Fredningsnævnet.*

Der rettes indsigelse mod ridning på delområde 2 – golfbanen.

Skov- og Naturstyrelsen er enig i, at der ikke bør rides på golfbanen. Indsigelsen følges med at indføje en bemærkning side 37:

”Dog skal ridning på golfbanens spilarealer, herunder på interne stier på banearealerne, ikke være tilladt. Ridning i delområde 2 er således alene tilladt på de gennemgående veje og stier samt på naturarealerne.”

Der rettes indsigelse mod fiskeri i golfbanens bassiner.

Det er svært at forstå, at fiskeri skulle være et problem for golfspillet. Imidlertid synes det indtil videre ganske uinteressant at fiske i de interne damme i banens (lukkede) ferskvandssystem. Skov- og Naturstyrelsen har derfor intet imod at indskrive side 37: ”..... samt i golfbanens interne vandsystem. I delområde 2 er fiskeri således kun tilladt i Trekantsøen og i Nordre Landvandskanal.”

Golfcentret ønsker publikums færdsel henvist til veje og stier i delområde 2.

Ønsket strider mod den fredningsbestemmelse, der er grundlaget for indretning af en golfbane, og dermed også mod lejeaftalen og lokalplanen, der er udarbejdet i overensstemmelse med den overordnede tilladelse. Ønsket afvises derfor.

Golfcentret gør indsigelse mod bålhuse og grillsteder på delområde 2 – golfbane. Side 49.

Indsigelsen beror på en misforståelse. De bestemmelser, der er refereret side 49, svarer til vilkårene for anlæg af golfbane, som er accepteret af Golfcentret. Skov- og Naturstyrelsen er enig med Golfcentret i, at der ikke skal etableres opholdssteder for publikum på golfbanen. Der er imidlertid tydeligt markeret, at bestemmelsen sigter på naturarealerne mellem spilarealerne; disse udgør stadig hovedparten af delområdet.

På den baggrund afvises indsigelse.

Golfcentret retter indsigelse mod indretning af P-faciliteter ved greenkeepergården, idet de er anlagt. Side 50.

Skov- og Naturstyrelsen er enig. Bestemmelsen rettes til:

”I sidste planperiode er indrettet P-facilitet, dels ved”.

Golfcentret gør indsigelse mod placeringen af lystfiskeri ved Trekantsøen. Side 50.

Skov- og Naturstyrelsen er enig.

Bestemmelsen rettes til: ”Der kan anlægges lystfiskerplatforme ved Trekantsøen. Placeringen sker efter nærmere drøftelse med Golfcentret.

Golfcentret retter indsigelse mod prioriteringen af naturplejetiltag i delområde 2.

Skov- og Naturstyrelsen er ikke enig. Prioriteringen er foretaget af hensyn til områdernes naturværdier og behovet for at pleje disse. De nærmeste års økonomiske muligheder gør det urealistisk at prioritere væsentlige plejetiltag i delområde 2. Plejeplanen muliggør plejetiltag – se svaret til DN ovenfor. Indsigelsen giver ikke anledning til ændring af plejeplanen.

Golfcentret gør indsigelse mod skiltning i området.

Indsigelsen tages ikke til følge. Skiltningen er ikke en del af plejeplanen, men følger Skov- og Naturstyrelsens landsdækkende skiltedesign og –program.

Endelig udformning sker efter aftale med kommunen, når implementeringen af lokalplanens adgangsbestemmelse gennemføres. Golfcentret inddrages gerne i disse drøftelser, men det forudsætter principiel accept af, at arealet tilhører Skov- og Naturstyrelsen og skiltes med Skov- og Naturstyrelsen design.

Golfcentret gør indsigelse mod bilag 1, for så vidt angår delområde 2.

Skov- og Naturstyrelsen er for så vidt enig i, at kortet ikke omfatter golfanlægget i delområde 2. Det betyder imidlertid ikke noget for værdien af plejeplanen, idet golfanlægget i detaljer fremgår af bilag 11: Lokalplan for golfanlægget.

Skov- og Naturstyrelsen har søgt at vurdere anlægget i forhold hertil og søger fortsat Golfcentrets samarbejde herom og ser frem til, at det lykkes inden årets udgang.

Den manglende vurdering betyder, at det faktiske anlæg ikke har kunnet lægges til grund for plejeplanen. Indsigelsen giver derfor ikke anledning til ændringer i plejeplanen.

By & Havn

Udviklingsselskabet By & Havn I/S omfatter det tidligere Ørestad Selskab. Selskabet peger på nogle formelle fejl, der rettes som anført.

Herudover peger selskabet på behovet for en større asfaltering med henblik på etablering af en ”cirkelbane til rulleskøjteløb”.

Ønsket kolliderer med andre gruppers ønske om at modvirke hurtig trafik på stier med gående færdsel. Dette problem drøftes med jævne mellemrum i Brugerråd Syd. Her er indtil videre ikke støtte til mere asfaltering på Vestamager. Ønsket fører derfor ikke til rettelse i plejeplanen.

Michael Breum

M.B. ønsker stier parallelt med de asfalterede veje til løbere. Endvidere øn-

skes genovervejning af klassifikation til mountainbikerute. Der ønskes flere korte stier samt en gangbro over Vejlands Allé.

Det sidste ligger udenfor plejeplanens område. De øvrige ønsker er alle mulige inden for gældende driftsramme og vedrører derfor egentlig ikke plejeplanen, men den daglige drift. Høringssvaret giver derfor ikke anledning til ændringer i plejeplanen.

----- 0 -----

Samtlige afgivere af høringssvar modtager en kopi af ovennævnte samt de fremsendte bemærkninger.

Endvidere indsættes høringssvarene som afsnit 9 i plejeplanen.